

Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
&
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ

εισηγητής: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΟΥΚΑΣ

σπουδαστής: ΑΝΔΡΕΑΣ Π. ΠΑΠΠΑΣ

12 Νοεμβρίου 1996

**ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
&
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	1
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ Γενικά γύρω από τις Τράπεζες.....	6
Τι είναι Τράπεζα.....	6
Προϋποθέσεις ίδρυσης της Τραπεζικής Επιχείρησης.....	6
Κύρια χαρακτηριστικά της Τραπεζικής Επιχείρησης.....	7
Διάκριση εργασιών των Εμπορικών Τραπεζών.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ- ΠΙΣΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ.....	9
Α) Εγγυητικές επιστολές.....	9
Κατηγορίες Εγγυητικών Επιστολών.....	9
Β) Χορηγήσεις.....	12
Οι ενεργητικές Τραπεζικές Εργασίες.....	12
Έννοια των χρηματοδοτήσεων - χορηγήσεων.....	13
Γενικοί κανόνες που διέπουν τις χορηγήσεις.....	13
Παράγοντες που επηρεάζουν τη ζήτηση των Τραπεζικών Πιστώσεων...14	
Διακρίσεις Χορηγήσεων.....	14
Α) Ως προς το χρόνο.....	14
Β) Ως προς το σκοπό.....	15
Γ) Ως προς τις εξασφαλίσεις.....	15
Δ) Ως προς τον τρόπο Χρηματοδότησης.....	15

Ε) Ως προς τον κλάδο.....	16
Κριτήρια πιστοδοτήσεων.....	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ:.....	17
Γενικά περί των παθητικών εργασιών των Τραπεζών.....	17
Έννοια και ορισμός των καταθέσεων.....	17
Κατηγορίες καταθέσεων.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΣΟΛΑΒΗΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ.....	21
Έννοια των μεσολαβητικών εργασιών.....	21
Εργασίες Κίνησης Κεφαλαίων.....	21
Αξίες προς Είσπραξη.....	22
Εργασίες φύλαξης τίτλων.....	22
Αγοραπωλησία χρεογράφων για λογαριασμό τρίτων.....	22
Ενοικίαση θυρίδων χρηματοκιβωτίου.....	23
Διαχείριση ενσήμων νομικών προσώπων.....	23
Ταμιακό απόθεμα της Τράπεζας Ελλάδος.....	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ.....	24
Νομοθετικές ρυθμίσεις για το Τραπεζικό απόρρητο.....	24
Εξέλιξη και διαμόρφωση της νομοθεσίας περί απορρήτου στην Ελλάδα.....	33
Ανάλυση της ισχύουσας νομοθεσίας για το απόρρητο των καταθέσεων.....	36
Η διαφορά της νομοθετικής ρυθμίσεως του 1971 από τη διάταξη του επαγγελματικού απορρήτου.....	37
Η τροποποίηση της νομοθεσίας περί τραπεζικού απορρήτου το 1988.....	38
Η κοινή Υπουργική απόφαση για την άρση του Τραπεζικού απορρήτου σε εφαρμογή του άρθρου 40 του Νόμου 1806/1988.....	39

Κριτική αξιολόγηση της νέας νομοθεσίας για το τραπεζικό απόρρητο.....	40
Συνέπειες από τη παραβίαση του απορρήτου των καταθέσεων.....	41
Σε ποιους απαγορεύεται και σε ποιους επιτρέπεται η γνωστοποίηση του απορρήτου των καταθέσεων.....	43
Πότε κάμπτεται η αρχή του απορρήτου των Τραπεζικών καταθέσεων.....	44
Για ποιες Τράπεζες στην Ελλάδα ισχύει το απόρρητο των καταθέσεων.....	48
Το απόρρητο των καταθέσεων σε κοινό λογαριασμό.....	49
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	53
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	54

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το θέμα που θα μας απασχολήσει στην εργασία αυτή είναι οι τραπεζικές εργασίες και το τραπεζικό απόρρητο.

Οι λόγοι που μας οδήγησαν στη συγγραφή αυτής της εργασίας είναι η μεγάλη γκάμα των εργασιών των τραπεζών που έχουν άμεσο αντίκτυπο στην Ελληνική Οικονομία μέσω των ποσών που καταθέτονται καθημερινά στις τράπεζες και που χρησιμοποιούνται για την χρηματοδότηση των επιχειρήσεων που λειτουργούν στην Ελληνική επικράτεια.

Οι υπεύθυνοι των Τραπεζών δίνουν στοιχεία γύρω από αυτό το θέμα και θα ήθελα να ευχαριστήσω για τις πληροφορίες και τα στοιχεία που μου παρείχαν για τις τραπεζικές εργασίες τους υπαλλήλους του υποκαταστήματος της Εμπορικής Τράπεζας στα Άνω Πατήσια κα. Βαρβάρα Χασαπάκη, τον προϊστάμενο του τμήματος Χορηγήσεων κ. Θανάση Καμποσιώρα για τις πληροφορίες και τις απαντήσεις στα ερωτήματα που μου παρουσιάστηκαν κατά τη διάρκεια της εξαμήνης πρακτικής μου εξάσκησης που έγινε στο λογιστήριο της εν λόγω τράπεζας και τον Διευθυντή του ίδιου υποκαταστήματος κ. Παναγιώτη Γάστη.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο πρώτο μέρος της εργασίας γίνεται μια αναφορά για τις τράπεζες και τις τραπεζικές εργασίες. Έπειτα γίνεται λεπτομερής περιγραφή για τις καταθέσεις και τις πιστοδοτήσεις. Αναφέρονται οι κατηγορίες των καταθέσεων, ποιες προϋποθέσεις υπάρχουν για να τηρεί κάποιος κάποιο από τα είδη των καταθέσεων και ότι έχει σχέση με τις αναλήψεις και τις καταθέσεις ποσών από τους λογαριασμούς. Στις πιστοδοτήσεις περιλαμβάνονται οι κατηγορίες των πιστοδοτήσεων, δηλαδή Εγγυητικές Επιστολές και οι Χορηγήσεις. Οι Εγγυητικές Επιστολές περιλαμβάνουν τον ορισμό των Εγγυητικών Επιστολών, οι κατηγορίες και που απευθύνονται. Στις Χορηγήσεις περιγράφεται ο ορισμός των Χορηγήσεων, οι Διακρίσεις και τα κριτήρια των Πιστοδοτήσεων.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας γίνεται εκτενής αναφορά στο Τραπεζικό Απόρρητο. Γίνεται ιστορική αναδρομή με τη καταγραφή των νόμων που έχουν ψηφιστεί και που αφορούν το απόρρητο των καταθέσεων, δηλαδή την εξέλιξη της νομοθεσίας γύρω από το Τραπεζικό Απόρρητο, μια αξιολόγηση της νομοθεσίας που ισχύει (του Νόμου 1806/1988) και τις συνέπειες, από τη παραβίαση του απορρήτου των καταθέσεων, για τις Τράπεζες που ισχύει το απόρρητο των καταθέσεων στην Ελλάδα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΓΕΝΙΚΑ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ.

Τι είναι Τράπεζα

Μια επιχείρηση καλείται Τράπεζα όταν η συνήθης δραστηριότητά της είναι να δέχεται καταθέσεις ή άλλα κεφάλαια από το κοινό και τα οποία είναι αποδοτέα και να χορηγεί πιστώσεις για δικό της λογαριασμό, σύμφωνα με πρόταση οδηγίας της Ε.Ε.

Προϋποθέσεις ίδρυσης της Τραπεζικής επιχείρησης.¹

α) Η Τραπεζική επιχείρηση στη χώρα μας έχει τη μορφή της ανώνυμης εταιρείας. Για την ίδρυση μιας Τράπεζας απαιτείται να τηρηθούν πρώτα οι προϋποθέσεις ίδρυσης ανώνυμης εταιρείας που καθιερώνονται από το νόμο 2190/1920 «Περί ανωνύμων εταιρειών». Απαιτείται κατάρτιση καταστατικού ενώπιον συμβολαιογράφου, κάλυψη και καταβολή του κεφαλαίου, η έγκριση του καταστατικού και άδεια σύστασης που χορηγείται από τον Υπουργό Εμπορίου και η δημοσίευση της άδειας σύστασης και λειτουργίας στο Δελτίο Ανωνύμων Εταιρειών και Ε.Π.Ε. της Εφημερίδας της Κυβέρνησης. Εταιρείες με διαφορετική μορφή από τη μορφή που δίνει ο νόμος στις Τράπεζες (Ο.Ε., Ε.Ε., Ε.Π.Ε.) μπορούν να διενεργήσουν τραπεζικές εργασίες, απαγορεύεται όμως να χρησιμοποιούν στην επωνυμία τους τις λέξεις « Τράπεζα » ή « Τραπεζίτης ».

β) Απαιτείται άδεια λειτουργίας της Τράπεζας, που χορηγείται από τις Νομισματικές Αρχές.

Η λειτουργία μιας Τραπεζικής Επιχείρησης μπορεί να αρχίσει νόμιμα, μόνο μετά τη χορήγηση της άδειας από τις Νομισματικές Αρχές. Αυτή η άδεια απαιτείται και για την ίδρυση και λειτουργία Υποκαταστήματος της Τράπεζας.

¹ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΤΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Ι. ΣΑΚΕΛΛΗ σελ.13

Η ίδρυση μιας Τραπεζικής Επιχείρησης έχει τις εξής αποκλίσεις από το δίκαιο που εφαρμόζεται για την ίδρυση μιας ανώνυμης εταιρείας:

- Το μετοχικό κεφάλαιο της τραπεζικής ανώνυμης εταιρείας καταβάλλεται ολόκληρο μετρητά πριν την υποβολή της αίτησης στον Υπουργό Εμπορίου για τη χορήγηση της άδειας σύστασης της εταιρείας. Το κεφάλαιο κατατίθεται στην Τράπεζα Ελλάδος. Δεν επιτρέπεται η καταβολή του κεφαλαίου τμηματικά και δεν επιτρέπεται η καταβολή σε είδος. Μπορεί όμως να καλυφθεί με δημόσια εγγραφή.
- Το κατώτατο όριο, που σήμερα ανέρχεται σε 4 δις δρχ., ορίζεται με διάταγμα.
- Οι μετοχές των τραπεζικών ανωνύμων εταιρειών είναι υποχρεωτικά ονομαστικές.

Κύρια χαρακτηριστικά της Τραπεζικής Επιχείρησης.²

• Η Τραπεζική Επιχείρηση ασχολείται κατά κύριο επάγγελμα με το εμπόριο του χρήματος. Η Τράπεζα «δανείζεται για να μπορεί να δανείσει». Επειδή τα ίδια κεφάλαιά της τα χρησιμοποιεί, κυρίως για την αγορά παγίων εγκαταστάσεων απαραίτητα για τη καλή λειτουργία της, προορίζονται δε για τη δημιουργία αισθήματος εμπιστοσύνης του κοινού προς αυτήν, δηλαδή σαν εγγυητικά κεφάλαια. Τα χρήματα που συγκεντρώνει η τράπεζα (καταθέσεις) τα δανείζει στους πελάτες της εισπράττοντας τόκο μεγαλύτερο από τον τόκο που καταβάλλει στους δανειστές της.

• Το εμπόριο του χρήματος μπορεί να μην είναι ο μοναδικός της σκοπός. Δεν απαγορεύονται μεμονωμένες εμπορικές ή βιομηχανικές πράξεις, (άρθρο 16 παράγρ. 1 Ν.5076/31).

• Επειδή η προθεσμία λήξης των υποχρεώσεων της δεν μπορεί να υπολογιστεί από πριν, αλλά και η εξόφληση των υποχρεώσεων που λήγουν δεν γίνεται να ανασταλεί, το πρόβλημα της ρευστότητας εμφανίζεται έντονο στην τραπεζική επιχείρηση. Γι' αυτό το λόγο και επειδή οι

² ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΤΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Ι. ΣΑΚΕΛΛΗ σελ. 14

συναλλασσόμενοι με τις τράπεζες εμπιστεύονται τα κεφάλαιά τους, πολλές χώρες έχουν θεσπίσει ειδικές διατάξεις που κατοχυρώνουν το ελάχιστο όριο της ρευστότητας των τραπεζών.

•Επειδή μια τράπεζα είναι, εκτός από επιχείρηση και οργανισμός κοινωνικής ωφέλειας, πρέπει να ενεργεί σύμφωνα με τις αποφάσεις των Νομισματικών Αρχών και να υπόκειται στον έλεγχο της Γενικής Επιθεώρησης Τραπεζών της Τράπεζας Ελλάδος.

•Η τραπεζική επιχείρηση λειτουργεί με τη μορφή της ανώνυμης εταιρείας και το μετοχικό της κεφάλαιο καταβάλλεται σε μετρητά και οι μετοχές της είναι ονομαστικές.

Διάκριση εργασιών των εμπορικών τραπεζών.³

Οι εργασίες των εμπορικών τραπεζών κατατάσσονται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: στις ενεργητικές, στις παθητικές και στις μεσολαβητικές.

Στις ενεργητικές περιλαμβάνονται οι πιστωτικές εργασίες, δηλαδή οι χορηγήσεις και κατ' επέκταση οι εγγυητικές επιστολές και η αποδοχή συναλλαγματικών. Στις ενεργητικές περιλαμβάνονται και οι τοποθετήσεις σε ακίνητα, χρεόγραφα, κ.λ.π.

Στις παθητικές περιλαμβάνονται οι καταθέσεις και όλες οι εργασίες που αποβλέπουν στη προσέλκυση κεφαλαίων.

Στις μεσολαβητικές περιλαμβάνονται οι υπηρεσίες που παρέχονται από τις τράπεζες με αμοιβή.

Πολλές εργασίες μπορούν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, να ενταχθούν στη μία ή την άλλη κατηγορία. Αυτές οι εργασίες ονομάζονται μικτές. Μια μικτή εργασία είναι η ενέγγυα πίστωση, που είναι μεσολαβητική εργασία, όμως εάν χρηματοδοτείται ένας εξαγωγέας μπορεί να ενταχθεί και στη κατηγορία των ενεργητικών εργασιών.

³ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΤΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Ι. ΣΑΚΕΛΛΗ σελ. 23

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΠΙΣΤΟΔΟΤΗΣΕΙΣ:

Οι πιστοδοτήσεις αποτελούν το σημαντικότερο και δυναμικότερο κλάδο εργασιών των εμπορικών Τραπεζών. Υπάρχουν δύο κατηγορίες Πιστοδοτήσεων: οι Εγγυητικές Επιστολές και οι Χρηματοδοτήσεις.

Α) ΕΓΓΥΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ:

Η Εγγυητική Επιστολή είναι ένα έγγραφο με το οποίο η τράπεζα, εγγυάται σε αυτόν που το απευθύνει ότι σε περίπτωση που ο φορέας της δεν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που αναφέρονται στην επιστολή, τότε η τράπεζα αναλαμβάνει να καλύψει τις σχετικές υποχρεώσεις, μέχρι το ποσό που αναγράφει η εγγυητική επιστολή.

Η περίπτωση κατά την οποία πληρώνει η τράπεζα, αναφέρεται ως κατάπτωση της εγγυητικής επιστολής. Με την έκδοση της εγγυητικής επιστολής, η τράπεζα παρέχει «πίστη» και δεν χορηγεί δάνειο.

Ο πελάτης, που ζητά την έκδοση Εγγυητικής Επιστολής υποβάλλει στην τράπεζα σχετική αίτηση. Στην αίτηση αναγράφονται όλα τα απαραίτητα στοιχεία, όπως το πρόσωπο (φυσικό ή νομικό) προς το οποίο απευθύνεται η εγγυητική επιστολή, το πρόσωπο υπέρ του οποίου εκδίδεται, ο σκοπός και το ποσό της εγγύησης, η χρονική διάρκεια της εγγύησης, το περιεχόμενο της, κλπ. Αναγράφεται και η προμήθεια που δικαιούται η τράπεζα.

Κατηγορίες Εγγυητικών Επιστολών:

•Ως προς τον εγγυολήπτη: οι επιστολές μπορεί να απευθύνονται προς το Δημόσιο, Ν.Π.Δ.Δ., ιδιώτες και Ν.Π.Ι.Δ., με τήρηση, βέβαια, ιδιαίτερων λογιστικών λογαριασμών στη περίπτωση του Δημοσίου ή του ιδιωτικού τομέα.

•Ως προς το νόμισμα στο οποίο εκδίδονται: Εκδίδονται σε δραχμές ή σε ξένο νόμισμα και εξοφλούνται στο νόμισμα που έχουν εκδοθεί, σε περίπτωση κατάπτωσης.

•Εγγυητικές ουσίας και εγγυητικές τυπικές: Με τις εγγυητικές ουσίας οι τράπεζες εγγυώνται την εξασφάλιση της υποχρέωσης καταβολής χρημάτων ή εκτέλεσης ορισμένου έργου από τον πελάτη τους (εγγυητική προκαταβολής, πληρωμής, καλής εκτέλεσης, κλπ.). Η κατάπτωση αυτών των εγγυητικών υποχρεώνει τις τράπεζες σε πληρωμή του ποσού μέχρι του οποίου εγγυήθηκαν. Με τις τυπικές οι τράπεζες εγγυώνται την εξασφάλιση προσκόμισης ορισμένων δικαιολογητικών μέσα σε τακτό χρονικό διάστημα (π.χ. εγγυητική προςπρακτορεία).

•Ως προς το σκοπό για τον οποίο εκδίδονται:

1) Συμμετοχής (σε δραχμές ή σε συνάλλαγμα): Απευθύνονται τόσο προς το Δημόσιο όσο και προς τον ιδιωτικό τομέα και αποσκοπούν στην εξασφάλιση της συμμετοχής σε διαγωνισμούς εκτέλεσης έργων, προμήθειας διαφόρων ειδών ή αγοράς εκποιούμενων ειδών. Οι εγγυητικές συμμετοχής αντιπροσωπεύουν ποσοστό περίπου 2%- 5% της συνολικής αξίας του έργου. Η εγγυητική συμμετοχής δίνεται προκειμένου να δεσμευθεί αυτός που συμμετέχει πως, σε περίπτωση κατακύρωσης υπέρ αυτού της δημοπρασίας, θα προχωρήσει στην υπογραφή της σύμβασης καλής εκτέλεσης του έργου ή προμήθειας υλικών ή εκποίησης υλικών, προσκομίζοντας και την ανάλογη εγγυητική καλής εκτέλεσης.

2) Καλής εκτέλεσης (σε δρχ. ή σε συνάλλαγμα): Απευθύνονται σε δημόσιο ή ιδιωτικό φορέα και εξασφαλίζουν τη καλή εκτέλεση και τήρηση των όρων που προβλέπει η διακήρυξη του συγκεκριμένου όρου. Η έκδοση εγγυητικής συμμετοχής προηγείται συνήθως από την εγγυητική καλής εκτέλεσης και επιστρέφεται με τη κατάθεση της τελευταίας. Είναι εγγυητική ουσίας και αντιπροσωπεύει το 5 - 10% του όλου έργου.

3) Προκαταβολής (σε δρχ. ή σε συνάλλαγμα): Απευθύνονται σε δημόσιο και τα Ν.Π.Δ.Δ., κυρίως, και εξασφαλίζουν την προκαταβολή που παίρνει ο πελάτης για το έργο που

αναλαμβάνει να εκτελέσει. Από την εγγυητική προκαταβολής προηγείται η εγγυητική καλής εκτέλεσης.

4) Λήψεως κρατήσεων (δεκάτων): Απευθύνονται στο δημόσιο και τα Ν.Π.Δ.Δ., κυρίως, και εξασφαλίζουν την ανάληψη των ποσοστών, που παρακρατήθηκαν από κάθε πιστοποίηση λογαριασμού του πελάτη, 5%-10% για κάλυψη τυχόν ατελειών.

5) Πληρωμής σε συνάλλαγμα: Απευθύνονται σε οίκους του εξωτερικού και εξασφαλίζουν την εμπρόθεσμη εξόφληση της αξίας των εισαγόμενων χρηματοδοτούμενων ειδών.

6) Πληρωμής σε δρχ.: Απευθύνονται στο δημόσιο και τα Ν.Π.Δ.Δ., κυρίως, και εξασφαλίζουν την εμπρόθεσμη πληρωμή της αξίας διαφόρων ειδών που έχουν αγορασθεί. Σε περίπτωση που οι εγγυητικές πληρωμής σε συνάλλαγμα ή σε δρχ. εξοφλούνται τμηματικά, η αξία τους μειώνεται ανάλογα και ισχύουν για το υπόλοιπο.

7) Προς πρακτορεία: Προκειμένου για τη παραλαβή εισαγόμενων εμπορευμάτων, για τα οποία καθυστερεί η άφιξη των φορτωτικών τους εγγράφων. Οι επιστολές αυτές εξασφαλίζουν τη προσκόμιση των φορτωτικών.

ε) Ως προς τον κίνδυνο που αναλαμβάνουν οι τράπεζες:

1) Κατηγορία Α' (χαμηλού κινδύνου). Στη κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι ατονήσασες.

2) Κατηγορία Β' (μετρίου κινδύνου). Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται οι εγγυητικές επιστολές σε συνάλλαγμα σε εντολή καταθετών λογαριασμών καταθέσεων σε συνάλλαγμα με δέσμευση της κατάθεσης του εντολέα.

3) Κατηγορία Γ' (μέσου κινδύνου). Περιλαμβάνονται κυρίως οι Ε/Ε συμμετοχής σε διαγωνισμούς και δημοπρασίες (ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ), προς μεταφορικές εταιρείες και πρακτορεία για παράδοση εμπορευμάτων πριν από τη λήψη των φορτωτικών εγγράφων και εφόσον έχει διακανονισθεί πλήρως στην Τράπεζα η αξία τους (ΚΑΛΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ), προς την Τράπεζα

Ελλάδος για κάλυψη ειδών εισαγομένων προς επανεξαγωγή (ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΩΝ & ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ), καλής εκτέλεσης και τήρησης γενικά όρων συμβάσεως (ΚΑΛΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ), για την εκχώρηση εισαγωγικού δικαιώματος που θα χρησιμοποιηθεί μέσω της Τράπεζας επανεξαγωγή (ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΩΝ & ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ).

4) Κατηγορία Δ' (υψηλού κινδύνου). Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται οι εγγυήσεις: Για την ανάληψη προκαταβολών σε εργολαβίες για την αντικατάσταση δεκάτων και γενικά για την ανάληψη υποχρεώσεων προμηθείας εφοδίων σε οργανισμούς, για τη πληρωμή της αξίας των κρατικών εφοδίων που παραδίνονται με πίστωση, για την πληρωμή φόρων, ενοικίων, κλπ., προς διάφορους οργανισμούς για ανάληψη διαχειρίσεων και αντιπροσωπειών.

ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ - ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ

Οι Ενεργητικές Τραπεζικές Εργασίες⁴

Οι τράπεζες εκτός από τα ίδια κεφάλαια, συγκεντρώνουν ξένα κεφάλαια, κυρίως από καταθέσεις των πελατών τους, αλλά και από ποσά που παραμένουν σ' αυτές προσωρινά, δηλαδή από τις διαμεσολαβητικές εργασίες που διενεργούν. Αυτά τα κεφάλαια τα τοποθετούν παραγωγικά έτσι ώστε να καλύπτουν τα έξοδά τους με ένα περιθώριο κέρδους γι' αυτές. Οι τοποθετήσεις αποτελούν τον ενεργητικό τομέα των Τραπεζικών εργασιών και αποτελούν τη κύρια δραστηριότητα των τραπεζών. Από την επιτυχή διεξαγωγή αυτών των εργασιών εξαρτάται το ύψος των εσόδων της τράπεζας με τα οποία:

α) Καλύπτει τα οργανικά της έξοδα, δηλαδή τους τόκους των καταθέσεων, τα έξοδα διαχείρισης, κ.λ.π.

⁴ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΤΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Ι. ΣΑΚΕΛΛΗ σελ. 53

β) Καλύπτει τα έκτακτα έξοδα και τις έκτακτες ζημιές.

γ) Δημιουργεί προβλέψεις και αποθεματικά για την ενίσχυση της οικονομικής της θέσης.

δ) Διανέμει μερίσματα και ποσοστά στους μετόχους, μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.

Στις τοποθετήσεις περιλαμβάνονται οι επενδύσεις και δανειοδοτήσεις που πραγματοποιεί η τράπεζα, δηλαδή: οι επενδύσεις σε πάγια, σε χρεόγραφα, σε γραμμάτια του Δημοσίου και όλες οι χορηγήσεις (δανειοδοτήσεις) προς τη πελατεία της. Οι χορηγήσεις αποτελούν τη κυριότερη κατηγορία από τις τοποθετήσεις κεφαλαίων και για αυτό το λόγο ο όρος τοποθετήσεις δεν χρησιμοποιείται αλλά χρησιμοποιείται ο όρος χορηγήσεις.

Έννοια των χρηματοδοτήσεων - χορηγήσεων.

Με τον όρο χρηματοδότηση ή χορήγηση εννοούμε κάθε είδος δανείων και πιστώσεων που δίνονται από τις τράπεζες στους πελάτες τους. Η χρηματοδότηση ή χορήγηση είναι στενότερες από τον όρο τοποθετήσεις. Κάθε χρηματοδότηση ή χορήγηση είναι και τοποθέτηση όχι όμως και κάθε τοποθέτηση χρηματοδότηση.

Γενικοί κανόνες που διέπουν τις χορηγήσεις.

α) Ο κανόνας της χρησιμοποίησης των δανείων ή πιστώσεων για τις επιχειρηματικές ανάγκες του δανειζόμενου για τις ανάγκες τις οποίες έλαβε το δάνειο ή τη πίστωση. Απαγορεύεται η χρηματοδότηση τρίτων από τα ποσά των δανείων ή πιστώσεων ή η χρησιμοποίηση των δανείων για εξωεπιχειρηματικές ανάγκες του επιχειρηματία.

β) Ο κανόνας της εξάρτησης της δανειοδότησης ή πιστοδότησης από τις συναλλαγές του δανειοδοτούμενου ή πιστοδοτούμενου με τρίτους. Κριτήριο δεν είναι απλώς η φερεγγυότητα του οφειλέτη αλλά και ο τρόπος των συναλλαγών με τρίτους.

γ) Ο κανόνας της συμμετοχής του πιστολήπτη με ίδια κεφάλαια στη χρηματοδότηση των εργασιών του.

δ) Ο κανόνας του περιορισμού των πιστώσεων ή των δανείων σε ορισμένα ποσοστιαία όρια πάνω στα δεδομένα των προηγούμενων ετών.

ε) Ο κανόνας ένταξης των πιστοληπτών ή δανειοληπτών στο σύστημα ελέγχου, δηλαδή στον έλεγχο των βιβλίων και στοιχείων από τη Γενική Επιθεώρηση Τραπεζών.

Παράγοντες που επηρεάζουν τη ζήτηση των τραπεζικών πιστώσεων.

Οι κυριότεροι παράγοντες που επηρεάζουν τη ζήτηση των τραπεζικών πιστώσεων από τις επιχειρήσεις, είναι: Οι γενικότερες οικονομικές συνθήκες που επικρατούν, ο ρυθμός ανάπτυξης των εργασιών της επιχείρησης, απροθυμία ή αδυναμία αυτοχρηματοδότησης, η πιστωτική πολιτική των Νομισματικών Αρχών, εποχικές συνθήκες που επηρεάζουν ορισμένους κλάδους, επενδύσεις ανανέωσης και επέκτασης παραγωγικών εγκαταστάσεων, αύξηση των παρεχόμενων πιστώσεων ή μείωση των λαμβανόμενων, ετεροχρονισμός εισπράξεων και πληρωμών που έχουν προγραμματισθεί.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ

A) Ως προς το χρόνο:

1) Βραχυπρόθεσμες: Είναι συνήθως διάρκειας μέχρι ένα χρόνο και χρησιμοποιούνται για κάλυψη αναγκών σε κεφάλαια κίνησης (αγορά πρώτων Υλών, εμπορευμάτων, πιστώσεων πελατών, κλπ.). Οι χρηματοδοτήσεις, προς βιοτέχνες από τα δεσμευμένα κεφάλαια στην Τράπεζα Ελλάδος, αν και καλύπτουν ανάγκες κεφαλαίων κίνησης, έχουν διάρκεια εξόφλησης μέχρι τρία χρόνια.

2) Μεσομακροπρόθεσμες: Χρησιμοποιούνται για απόκτηση παγίων στοιχείων και έχουν διάρκεια πάνω από τέσσερα χρόνια.

Β) Ως προς το σκοπό:

1. Χρηματοδοτήσεις Παγίων.
2. Χρηματοδοτήσεις Αποθεμάτων.
3. Χρηματοδοτήσεις Εμπορικής διακίνησης.
4. Χρηματοδοτήσεις Εξαγωγών.

Γ) Ως προς τις εξασφαλίσεις:

1. Ακάλυπτες. Ακάλυπτες είναι οι χορηγήσεις εκείνες για τις οποίες η υπογραφή του πιστούχου αποτελεί τη μοναδική εξασφάλιση.

Καλυμμένες. Οι χρηματοδοτήσεις αυτής της κατηγορίας διακρίνονται στις εξής υποκατηγορίες: α) με προσωπική εγγύηση, β) με συναλλαγματικές, γ) με ενεχυρίαση και εκχώρηση απαίτησης, δ) με ενέχυρο εμπορεύματα, ε) με ενέχυρο χρεόγραφα, στ) με υποθήκη.

Δ) Ως προς τον τρόπο χρηματοδότησης:

Η διάκριση ως προς τον τρόπο χρηματοδότησης περιλαμβάνει τις εξής κατηγορίες χρηματοδοτήσεων:

1. Με προεξοφλήσεις συναλλαγματικών και γραμματίων
2. με προκαταβολές επί συναλλαγματικών.
3. με σύμβαση πίστωσης με ανοικτό λογαριασμό.
4. με σύμβαση δανείου.
5. με σύμβαση ενέγγυων πιστώσεων.

Ε) Ως προς τον κλάδο:

1. **Βιομηχανίας:** για πάγιες εγκαταστάσεις, για κεφάλαιο κίνησης,
2. **Βιοτεχνίας:** για κτιριακές εγκαταστάσεις και για την αγορά έτοιμου εργαστηρίου, για μηχανολογικό εξοπλισμό, για κεφάλαιο κίνησης, για τη προετοιμασία παραγγελιών εσωτερικού ή εξωτερικού.
3. **Εμπόριο:** για αγορά επαγγελματικής στέγης και προμήθεια εξοπλισμού, με συναλλαγματικές, για εισαγωγές, για απευθείας αγορές από βιοτεχνίες και βιομηχανίες, για αμοιβή παροχής υπηρεσιών.

Κριτήρια Πιστοδοτήσεων:

Η πιστωτική πολιτική των τραπεζών εναρμονίζεται με τη πιστωτική πολιτική της πολιτείας, στοχεύει στην εξασφάλιση των καταθετών, στη παραγωγική χρησιμοποίηση των καταθέσεων με χορηγήσεις που καλύπτουν πραγματικές ανάγκες των επιχειρήσεων και φροντίζει για τη διανομή ενός δίκαιου μερίσματος ως ποσοστού απόδοσης της μετοχής της. Στα πλαίσια αυτά, οι πιστοδοτήσεις πρέπει να γίνονται με βάση συγκεκριμένα κριτήρια: Κοινωνικά, Πιστωτικά (προσδιορισμός της πραγματικής πιστωτικής ανάγκης, δυνατότητα του πελάτη να ανταποκριθεί στις πιστωτικές υποχρεώσεις του, ανάλυση συνθηκών αγοράς, εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου) και Κριτήρια απόδοσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

ΕΝΝΟΙΑ - ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Γενικά περί των παθητικών εργασιών της τράπεζας.

Στις παθητικές εργασίες περιλαμβάνονται όλες οι τραπεζικές εργασίες που γεννούν υποχρεώσεις της τράπεζας. Οι υποχρεώσεις αυτές δημιουργούνται από δύο βασικές αιτίες: α) την ενάσκηση της πίστης παθητικώς και β) τη μεσολάβηση της τράπεζας με τη παροχή των οργανωμένων υπηρεσιών της στο κοινό.

Έννοια και ορισμός των καταθέσεων.

Οι καταθέσεις είναι η κύρια πηγή άντλησης των απαραίτητων κεφαλαίων από τις τράπεζες για τη χρηματοδότηση της οικονομίας. Τα μικρά ή μεγάλα ποσά που αποταμιεύονται από τους αποταμιευτές, συγκεντρώνονται στις θυρίδες των τραπεζών και διαθέτονται για τη χρηματοδότηση της παραγωγικής διαδικασίας. Για τους καταθέτες οι καταθέσεις αποτελούν παραγωγική τοποθέτηση, αφού τα χρήματά τους βρίσκονται σε ασφάλεια, πραγματοποιούν με αυτά τις τρέχουσες πληρωμές τους και καρπώνονται τόκο και αυξάνουν τα κεφάλαιά τους.

Η τράπεζα αποκτά τη κυριότητα των χρημάτων που της παραδίνονται σε κατάθεση. Ο καταθέτης δεν δικαιούται να ζητήσει αυτούσια τα χρήματά του αλλά έχει την απαίτηση για την απόδοση ποσού ίσου με τα χρήματα αυτά. Η τράπεζα καταβάλλει τόκο που υπολογίζεται στο ποσό των καταθέσεων. Όμως στις χώρες, όπως η Ελβετία, οι τράπεζες εισπράττουν προμήθεια για τη φύλαξη των χρημάτων τους.

Κατηγορίες καταθέσεων.

1. **Καταθέσεις σε πρώτη ζήτηση:** οι καταθέσεις είναι άμεσης ρευστότητας. Ο καταθέτης μπορεί να προβεί σε ανάληψη όποτε το θελήσει, δίχως ιδιαίτερες διαδικασίες και περιορισμούς. Μόνο σε περιπτώσεις αναλήψεων από έντοκους λογαριασμούς την ίδια μέρα που διενεργείται η κατάθεση οφείλονται από τον καταθέτη τόκοι που προέρχονται από τον ετεροχρονισμό της ημερομηνίας τοκοδότησης των πράξεων των καταθέσεων και αναλήψεων. Η τοκοφόρος ημερομηνία αρχίζει από τη πρώτη εργάσιμη ημέρα μετά τη κατάθεση, προκειμένου να δοθεί στις τράπεζες ο χρόνος για την αξιοποίηση των κεφαλαίων, που δέχονται με τη μορφή των καταθέσεων και λήγει την ημέρα ανάληψης του κεφαλαίου.

2. **Αποταμιευτικές καταθέσεις:** Η ατομική αποταμίευση αποτελεί πλεόνασμα του εισοδήματος μετά την αφαίρεση των δαπανών διαβίωσης και αγοράς καταναλωτικών αναγκών. Πρόκειται για συγκέντρωση κεφαλαίου με σκοπό την αντιμετώπιση εκτάκτων περιστατικών που απαιτούν πρόσθετες δαπάνες και την απόκτηση διαρκών ή καταναλωτικών αγαθών. Η αποταμίευση δημιουργεί αίσθημα σιγουριάς.

3. **Καταθέσεις Ταμιευτηρίου:** Γίνονται δεκτές μόνο από φυσικά πρόσωπα και νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, κοινωφελούς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Συγκεντρώνεται μεγάλο ποσοστό του συνόλου των καταθέσεων γιατί έχουν άμεση ρευστότητα και υψηλό επιτόκιο. Οι τόκοι υπολογίζονται στο τέλος κάθε ημερολογιακού εξαμήνου και κεφαλαιοποιούνται.

4. **Καταθέσεις Ταμιευτηρίου Νεότητας:** Γίνονται δεκτές μόνο στο όνομα νέων ηλικίας μέχρι 25 ετών που γίνονται από τους ίδιους ή από τρίτους για λογαριασμό τους. Στη περίπτωση καταθέσεων από τρίτους στο όνομα ανηλίκου κάτω των 14 ετών, αυτοί που τον εκπροσωπούν δεν έχουν δικαίωμα αναλήψεων σύμφωνα με το νόμο. Αναλήψεις μπορεί να κάνει μόνο ο ανήλικος με τη συμπλήρωση του 14ου έτους της ηλικίας τους.

5.Καταθέσεις Διαθεσίμων Κεφαλαίων: Τα κεφάλαια κινούνται με επιταγές που σύρουν οι δικαιούχοι των λογαριασμών ή οι νόμιμοι εκπρόσωποί τους. Η επιταγή είναι μέσο πληρωμής κεφαλαίων χωρίς τη χρησιμοποίηση ρευστού χρήματος. Χρησιμοποιείται ευρύτατα στις συναλλαγές στις αναπτυγμένες χώρες και σε μερικές η πληρωμή με επιταγές είναι υποχρεωτικές από το νόμο.

6.Καταθέσεις Όψεως: Σε αυτούς τους λογαριασμούς μπορούν να καταθέτουν φυσικά και νομικά πρόσωπα. Στην πράξη όμως μόνο επιχειρήσεις χρησιμοποιούν αυτούς τους λογαριασμούς γιατί είναι άτοκοι και οι ιδιώτες προτιμούν το ταμιευτήριο και τους τρεχούμενους λογαριασμούς που παρέχουν επιπρόσθετα αρκετά υψηλά επιτόκια. Οι Καταθέσεις Όψεως διαφέρουν από τις καταθέσεις Ταμιευτηρίου ως προς τις προϋποθέσεις ανοίγματος του λογαριασμού και από τους Τρεχούμενους ως προς την ιδιότητα του πελάτη. Οι αναλήψεις γίνονται με την έκδοση επιταγών.

7.Τρεχούμενοι Λογαριασμοί Καταθέσεων: Μπορούν να καταθέτουν μόνο φυσικά πρόσωπα, που δεν είναι έμποροι, για τη διενέργεια πληρωμών και την εξόφληση των υποχρεώσεών τους. Ο καταθέτης, κατά το άνοιγμα του λογαριασμού, υπογράφει υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/86, ότι δεν είναι έμπορος, δε θα χρησιμοποιήσει το λογαριασμό για επιχειρηματικής φύσης πληρωμές, δεν έχει εκδόσει κατά το τελευταίο 12μηνο ακάλυπτη επιταγή και δεν τηρεί άλλο Τρεχούμενο λογαριασμό. Οι λογαριασμοί εκτοκίζονται στη λήξη κάθε ημερολογιακού εξαμήνου και οι τόκοι κεφαλαιοποιούνται.

8.Καταθέσεις με Χρονική Δέσμευση: Οι καταθέσεις προθεσμίας αποτελούν τη πιο σημαντική μορφή καταθέσεων αυτής της μορφής. Συμπεριλαμβάνονται όμως και οι καταθέσεις Ταμιευτηρίου με προειδοποίηση, γιατί είναι αποδοτές κατ' αρχήν, μετά τη πάροδο τριμήνου από την ημερομηνία που θα ζητηθεί η ανάληψή τους, αν και θεωρούνται τρεχούμενοι

λογαριασμοί, με την έννοια ότι γίνονται καταθέσεις στον ίδιο λογαριασμό και εκτοκίζονται στο τέλος κάθε ημερολογιακού εξαμήνου.

9. Καταθέσεις Προθεσμίας: Παρατηρείται μία σημαντική και συνεχής αύξηση και μετατόπιση από άλλες κατηγορίες καταθέσεων, λόγω των δελεαστικών επιτοκίων. Ιδιαίτερα για μεγάλα ποσά, σε πολλές περιπτώσεις, μια προθεσμιακή κατάθεση αποτελεί, για τον καταθέτη, μια μορφή επένδυσης, εφόσον απολαμβάνει μεγάλο εισόδημα από τόκους και μάλιστα χωρίς κινδύνους και παροχή εργασίας. Οι Καταθέσεις Προθεσμίας διακρίνονται, ανάλογα με τη διάρκειά τους σε: βραχυπρόθεσμες με διάρκεια μέχρι έξι μήνες, μεσοπρόθεσμες, με διάρκεια από έξι μήνες μέχρι δύο χρόνια και μακροπρόθεσμες με διάρκεια μεγαλύτερη από δύο χρόνια. Μπορεί να συμφωνηθεί, μεταξύ της τράπεζας και του δικαιούχου της προθεσμιακής κατάθεσης, η αυτόματη περαιτέρω ανανέωση της κατάθεσης, με το ποσό να προσαυξάνεται με τους δεδουλευμένους τόκους. Μετά τη λήξη της προθεσμίας, το ποσό θεωρείται σαν κατάθεση όψεως.

Κοινός Λογαριασμός:

Όλες οι καταθέσεις μπορούν να ανοιχτούν σε κοινό λογαριασμό. Κοινός Λογαριασμός είναι εκείνος που τηρείται στα ονόματα δύο ή περισσότερων δικαιούχων. Στον κοινό τίθεται όρος, σύμφωνα με τον οποίο οποιοσδήποτε από τους δικαιούχους μπορεί να κάνει χρήση μέρους ή ολόκληρου του υπολοίπου του λογαριασμού, χωρίς τη σύμπραξη των άλλων. (Ν.5638/32).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΜΕΣΟΛΑΒΗΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Έννοια των μεσολαβητικών εργασιών

Οι τράπεζες μεσολαβούν στη διεκπεραίωση ορισμένων εργασιών εκεί που ο πελάτης δεν θέλει ή αδυνατεί να διεκπεραιώσει ο ίδιος τις εργασίες αυτές. Η τράπεζα, για αυτές τις εργασίες, εισπράττει προμήθεια και έξοδα που πραγματοποιεί για τη διεκπεραίωση της εργασίας, καθώς και τον Ε.Φ.Τ.Ε. ή Φ.Π.Α. που αναλογεί στη προμήθεια και στα έξοδα.

Οι κυριότερες μεσολαβητικές εργασίες είναι:

- a) Εργασίες κίνησης κεφαλαίων (επιταγές και εντολές).
- b) Αξίες προς είσπραξη (συναλλαγματικές, γραμμάτια, φορτωτικές, κλπ.).
- c) Αγοραπωλησία χρεογράφων για λογαριασμό τρίτων (μετοχές και ομολογίες).
- d) Εγγυητικές Επιστολές.
- e) Φύλαξη τίτλων (μετοχές και ομολογίες).
- f) Ενοικίαση θυρίδων χρηματοκιβωτίων.
- g) Διάθεση ενσήμων Ν.Π.
- h) Εξυπηρέτηση του ταμιακού αποθέματος της Τράπεζας Ελλάδος.
- i) Εργασίες του εξωτερικού συναλλάγματος.
- j) Πράξεις επί συναλλάγματος.

Εργασίες κίνησης κεφαλαίων.

Αντικείμενο των εργασιών κίνησης κεφαλαίων είναι η μεταφορά χρημάτων από τόπο σε τόπο ή η μεταβίβαση χρημάτων από πρόσωπο σε πρόσωπο. Τα ποσά καταβάλλονται στην τράπεζα από τους πελάτες της μετρητά ή αναλαμβάνονται από τις καταθέσεις τους που τηρούνται στην τράπεζα.

Αξίες προς είσπραξη.

Οι εργασίες είσπραξης αξιών και απαιτήσεων συνίστανται στην ανάθεση από το δικαιούχο και στην αναδοχή από την τράπεζα της φροντίδας για είσπραξη των απαιτήσεων αυτών. Έτσι μεταξύ του εντολέα, κομιστή ή εκχωρητή, και της τράπεζας δημιουργείται σχέση εντολής. Οι απαιτήσεις εμφανίζονται με τη μορφή συναλλαγματικών, γραμματίων, ομολογιών, τοκομεριδίων, φορτωτικών, κλπ. Η ευθύνη της τράπεζας είναι η ασφαλή φύλαξη των τίτλων, η έγκαιρη ειδοποίηση του πληρωτή, η είσπραξη των τίτλων και τη διάθεση του προϊόντος της είσπραξης όπως δήλωσε ο εκχωρητής.

Εργασίες φύλαξης τίτλων.

Κατάθεση τίτλων στην τράπεζα γίνεται είτε για πρόσθετη ασφάλεια χορήγησής της, είτε για τη πώληση τους, είτε για τη φύλαξη και διαχείρισή τους. Είναι τίτλοι που ενσαρκώνουν συμμετοχικό ή δανειακό δικαίωμα, κυρίως οι μετοχές και οι ομολογίες. Η τράπεζα αναλαμβάνει τη φύλαξη, βάση σύμβασης που συνάπτεται μεταξύ αυτής και του καταθέτη. Στη σύμβαση περιγράφονται, με λεπτομέρειες, οι τίτλοι που καταθέτονται στην τράπεζα για φύλαξη. Η τράπεζα δεν αποκτά τη κυριότητα των τίτλων, αλλά έχει ευθύνη απόδοσης αυτούσιων των τίτλων.

Αγοραπωλησία χρεογράφων για λογαριασμό τρίτων.

Καταρτίζεται σύμβαση μεταξύ τράπεζας και πελάτη, με την οποία ο πελάτης δίνει στην τράπεζα λεπτομερείς οδηγίες για το είδος και την ποσότητα των χρεογράφων που πρέπει να πουλήσει ή να αγοράσει, καθώς και την τιμή ή μέχρι ποια τιμή μπορεί να γίνει η αγορά ή πώληση ή και να εξουσιοδοτήσει την τράπεζα να προβεί στην αγορά ή στην πώληση σε όσο το δυνατόν καλύτερη τιμή.

Η τράπεζα αγοράζει ή πουλάει τα χρεόγραφα μέσω χρηματιστή, αν είναι εισηγμένα στο Χρηματιστήριο, ή μέσω μεσίτη. Τα χρεόγραφα που πρόκειται να πουληθούν παραδίνονται στην

τράπεζα πριν τη πώληση ενώ για την αγορά η προεισπράττει το ποσό ή μπορεί να δανείσει τον πελάτη της με ενέχυρο τους αγοραζόμενους τίτλους.

Ενοικίαση θυρίδων χρηματοκιβωτίων.

Πολλές τράπεζες ενοικιάζουν θυρίδες μέσα στα θησαυροφυλάκιά τους, όπου οι πελάτες αποθέτουν τίτλους, τιμαλφή, μετρητά και άλλα αντικείμενα για φύλαξη από πυρκαγιά, κλοπή, κλπ. Πρόκειται για μίσθωση χώρου και τελεί υπό τη φύλαξή της. Η σύμβαση συνάπτεται για ένα χρόνο, συνήθως, και το μίσθωμα προεισπράττεται. Η χρήση της θυρίδας γίνεται μόνο από τον μισθωτή ή τον πληρεξούσιό του κατά τις εργάσιμες ώρες.

Διαχείριση ενσήμων νομικών προσώπων.

Τα καταστήματα αναλαμβάνουν τη διάθεση ενσήμων διαφόρων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου. Διακρίνονται σε Ένσημα νομικών προσώπων και Ένσημα Ι.Κ.Α. για λόγους παρακολούθησης από το λογιστήριο του καταστήματος της τράπεζας.

Ταμιακό Απόθεμα της Τράπεζας Ελλάδος.

Τα επαρχιακά καταστήματα της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος διατηρούν ταμιακό απόθεμα της Τράπεζας Ελλάδος. Ενεργούν σαν παραρτήματα της Τράπεζας Ελλάδος και κινούν το ταμιακό απόθεμα μόνο μετά από εντολές της.

Αυτά τα καταστήματα τηρούν ειδικό « βιβλίο κινήσεως αποθέματος Τράπεζας Ελλάδος », στο οποίο καταχωρούν τις εισαγωγές και εξαγωγές των τραπεζογραμματίων. Οι καταχωρήσεις υπογράφονται από τον Διευθυντή και τον ταμία του Καταστήματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ.

ΟΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ

Άρθρο 371 Ποινικού Κώδικα «Παραβίασης Επαγγελματικής Εχεμύθειας».

Κληρικοί, δικηγόροι και παντός είδους νομικοί παραστάται, συμβολαιογράφοι, γιατροί, μαίαι, νοσοκόμοι, φαρμακοποιοί και άλλοι, εις τους οποίους διαπιστεύονται συνήθως, ένεκα του επαγγέλματός των ή της ιδιότητός των ιδιωτικά απόρρητα, ως και οι βοηθοί των προσώπων τούτων τιμωρούνται δια χρηματικής ποινής ή δια φυλακίσεως μέχρι ενός έτος, αν ήθελον φανερώσει ιδιωτικά απόρρητα εμπιστευθέντα αυτοίς ή περιελθόντα εις γνώσει αυτών δυνάμει του επαγγέλματός των ή της ιδιότητάς των.

Ομοίως τιμωρείται, όστις, αποθανόντος τινός των εν παραγράφω 1 προσώπων και ως εκ τούτου αποκτήσας την κατοχήν εγγράφων ή σημειώσεων αυτού, σχετικών προς την άσκηση του επαγγέλματος του ή της ιδιότητός του, ήθελεν εκ τούτων φανερώσει ιδιωτικά απόρρητα.

Η ποινική δίωξη χωρεί μόνον επί εγκλήσει.

Η πράξις δεν είναι άδικος και παραμένει ατιμώρητος, εάν ο υπαίτιος απέβλεπεν εις εκπλήρωσιν καθήκοντος ή εις διαφύλαξιν εννόμου ή άλλως δεδικαιολογημένου ουσιώδους συμφέροντος, δημοσίου ή ιδίου εαυτού ή άλλου τινός, το όποίον δεν ηδύνατο να διαφυλαχθεί άλλως.

Άρθρο 10, εδάφιο ε΄ του Νόμου ΓΥΜΣΤ΄ (υπ΄ αριθ.3446) του 1909 Περί Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου.

Απαγορεύεται εις τους ταχυδρομικούς υπαλλήλους να παρέχωσι πληροφορίας εις άλλους, εκτός της ανωτέρας αρχής των, περί του ονόματος των καταθετών, και του ποσού της καταθέσεως αυτών.

Νομοθετικό Διάταγμα 1059/1971 Περί του Απορρήτου των Τραπεζικών Καταθέσεων.

Άρθρο 1

«Αι καταθέσεις εις τας Ελληνικάς Τράπεζας, χαρακτηρίζονται ως απόρρητοι».

Άρθρο 2

«Διοικηταί, μέλη Διοικητικών Συμβουλίων ή άλλων συλλογικών οργάνων ή υπάλληλοι Τραπεζών, οίτινες ως εκ των καθηκόντων των λαμβάνουν γνώσιν των τραπεζικών καταθέσεων, παρέχοντες καθ΄ οιονδήποτε τρόπον, οιασδήποτε περί αυτών πληροφορίαν, τιμωρούνται δια φυλακίσεως τουλάχιστον εξ μηνών. Η συναίνεση ή έγκριση του υπέρ ου το απόρρητον καταθέτου, ουδαμώς αναιρεί τον αξιόποινον χαρακτήραν της πράξεως.

Επί καταδίκης δια την εν τη προηγουμένη παραγράφω πράξιν το δικαστήριον δεν δύναται να διατάξει αναστολήν εκτελέσεως της ποινής, ουδέ μετατροπήν ταύτης εις χρηματικήν.

Τα εν παραγράφω 1 αναφερόμενα πρόσωπα, καλούμενα ως μάρτυρες εν πολιτική δίκη, ουδέποτε εξετάζονται περί των απορρήτων καταθέσεων και συναινούντος έτι του υπέρ ου το απόρρητον καταθέτου.

Άρθρο 3

Εξαιρετικώς, επιτρέπεται η παροχή πληροφοριών περί των απορρήτων τραπεζικών καταθέσεων, μόνον κατόπιν ειδικώς ητιολογημένης αποφάσεως ημεδαπού δικαστηρίου, εφ΄ όσον και καθ΄ ο μέτρον θεωρούνται απολύτως αναγκαίαι, προς ανίχνευση και κολασμόν

αξιοποιούνων πράξεων, χαρακτηριζομένων ως κακουργημάτων τελεσθέντων εν τη ημεδαπή».

Άρθρο 12 του Νομοθετικού Διατάγματος 1321/1972.

Περί Ναυτιλιακών Τραπεζών

«Αι ναυτιλιακαί τράπεζαι υποχρεούνται εις τήρησιν του τραπεζικού απορρήτου και επί πάσης εν γένει τραπεζικής εργασίας ή σχέσεως αυτών έναντι πάσης αρχής και εν γένει παντός τρίτου, πλην του ελέγχου των νομισματικών, δικαστικών και φορολογικών αρχών, αι οποίαι όμως υποχρεούνται εις τήρησιν του απορρήτου, υποκείμενου εις τας κυρώσεις τας προβλεπόμενας υπό του ν.δ. 1059/1971 περί του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων».

Άρθρο 2 του Νομοθετικού Διατάγματος 1325/1972.

Περί αντικαταστάσεως του άρθρου 79 του Νόμου 5960/1933 περί επιταγής.

«Κατ' εξαίρεσιν των διατάξεων του ν.δ. 1059/1971 περί του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων η Τράπεζα, εν περιπτώσει μη πληρωμής επιταγής ελλείψει διαθεσίμων κεφαλαίων υποχρεούται να βεβαιώσει τούτο, είτε επί του σώματος της επιταγής, είτε δι' ιδίου εγγράφου, μετά σημειώσεως της ημέρας εμφανίσεως της επιταγής».

Άρθρο 40 του Νόμου 1806/1988.

Τροποποίηση της νομοθεσίας για τα χρηματιστήρια αξιών και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ Α' 207/20-9-88).

«Η Τράπεζα της Ελλάδος και ο κατά το άρθρο 8 παρ. 1 του ν.1738/1987 (ΦΕΚ 200) αρμόδιος αντισταθμιστής του Αρείου Πάγου μπορούν να ελέγχουν τη προέλευση των μέσων χρηματοδότησης των εκδοτικών επιχειρήσεων ημερησίου και περιοδικού τύπου καθώς και επιχειρήσεων που ασχολούνται με την ίδρυση ή λειτουργία ραδιοφωνικών ή τηλεοπτικών σταθμών. Επίσης μπορούν να ελέγχουν τη προέλευση των χρηματικών μέσων με τα οποία έχουν αποκτηθεί μετοχές των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων, χωρίς να ανήκουν στον κατά το

άρθρο 1 παρ. 6 του ν.1256/1982 (ΦΕΚ 65) δημόσιο τομέα, από μετόχους οι οποίοι κατέχουν ποσοστό ανώτερο του είκοσι τοις εκατόν του μετοχικού κεφαλαίου.

Το απόρρητο που θεσπίζεται από το άρθρο 1 του ν.δ.1059/1971 (ΦΕΚ 270), των καταθέσεων σε οποιασδήποτε μορφής πιστωτικό ίδρυμα που λειτουργεί στη χώρα, δεν ισχύει έναντι της Τράπεζας της Ελλάδος ως προς την άσκηση του ελέγχου για την τήρηση των νομισματικών κανόνων που διέπουν τη λειτουργία τους και μόνο για τα εξής πρόσωπα:

α) Προέδρους, διοικητές, γενικούς διευθυντές, αναπληρωτές γενικούς διευθυντές και διαχειριστές των επιχειρήσεων της παραγράφου 1 ή άλλα όργανα των ίδιων επιχειρήσεων που ασκούν διοίκηση ή διαχείριση βάσει του καταστατικού ή ύστερα από απόφαση γενικής συνέλευσης των μετόχων ή εταίρων ή του διοικητικού συμβουλίου, καθώς και εκδότες και διευθυντές εφημερίδων, περιοδικών, ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών, καθώς και ιδιοκτήτες, εκδότες και διευθυντές περιοδικών.

β) Φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που έχουν τουλάχιστον το είκοσι τοις εκατό (20%) του μετοχικού κεφαλαίου ελληνικών τραπεζών της παραγράφου 1, όπως αυτό προκύπτει από το βιβλίο των μετόχων ή των συμμετοχών στην προηγούμενη του ελέγχου Γενική Συνέλευση των μετόχων.

γ) Φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου ή ενώσεις προσώπων που λειτουργούν με οποιαδήποτε μορφή και ιδίως ως Ανώνυμες Εταιρείες, Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης, Ομόρρυθμες και Ετερόρρυθμες Εταιρείες, Κοινοπραξίες, Ιδρύματα και Εταιρείες Αστικού Δικαίου και έχουν σκοπό ή ασχολούνται με την έκδοση ημερησίων εφημερίδων και εβδομαδιαίων εκδόσεων και περιοδικών κάθε φύσης, καθώς και με την ίδρυση ή λειτουργία ραδιοφωνικών ή τηλεοπτικών σταθμών.

δ) Κάθε είδους επιχείρηση στην οποία συμμετέχουν φυσικά ή νομικά πρόσωπα των προηγούμενων περιπτώσεων α, β και γ κατά ποσοστό τουλάχιστον είκοσι τοις εκατό (20%) του εταιρικού τους κεφαλαίου.

ε) Συζύγους και ανήλικα τέκνα των φυσικών προσώπων των παραπάνω κατηγοριών.

3. Οι διατάξεις των άρθρων 2 και 3 του ν.δ.1059/1971 ισχύουν και ως προς τα όργανα της Τράπεζας της Ελλάδος τα οποία ασκούν τον έλεγχο των καταθέσεων των προσώπων που αναφέρονται στη παράγραφο 2. Επιτρέπεται, όμως, η αναφορά στοιχείων καλυπτόμενων από το απόρρητο εφ' όσον αποτελεί αναγκαίο έρεισμα της αιτιολογίας της πράξης με την οποία επιβάλλεται κύρωση. Αμετάκλητη καταδίκη οποιουδήποτε από τα προαναφερόμενα ελεγκτικά όργανα της Τράπεζας της Ελλάδος για παράβαση του άρθρου 2 παρ. 1 του ν.δ. 1059/1971 συνεπάγεται αυτοδικαίως την άμεση απόλυσή του από τη θέση που κατέχει στην Τράπεζα της Ελλάδος.

4. Σε περίπτωση διενέργειας ανακρίσεως ή δίκης ο ανακριτής ή το δικαστήριο προς διασφάλιση του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων έναντι τρίτων, υποβάλλει αίτημα στο Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, ύστερα από ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του αρμόδιου δικαστικού συμβουλίου ή δικαστηρίου, για τη διεξαγωγή ελέγχου υπό τους όρους των προηγούμενων διατάξεων αυτού του άρθρου. Η έκθεση με τα πορίσματα των ελεγκτικών οργάνων της Τράπεζας της Ελλάδος διαβιβάζεται στον ανακριτή ή στο δικαστήριο προς ενημέρωση της σχετικής δικογραφίας.

5. Τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που αναφέρονται στη παράγραφο 2, οφείλουν να υποβάλουν μέσα σε προθεσμία τριών μηνών από τη δημοσίευση αυτού του νόμου επαναλαμβανόμενη μια φορά το χρόνο κατά μήνα Απρίλιο δήλωση για τη προέλευση των χρηματικών ή άλλων οικονομικών μέσων, με τα οποία συμμετέχουν σε εκδοτική επιχείρηση ή πιστωτικό ίδρυμα της παρ. 1. Σε περίπτωση ίδρυσης εκδοτικής επιχείρησης τέτοια δήλωση

υποβάλλεται μέσα σε ένα μήνα από την έναρξη λειτουργίας της. Σε περίπτωση συμμετοχής σε οποιαδήποτε επιχείρηση των δύο προηγούμενων εδαφίων η δήλωση υποβάλλεται μέσα σε ένα μήνα από την απόκτηση της επιχείρησης ή τη συμμετοχή της σ' αυτή. Τα υπόχρεα σε υποβολή της παραπάνω δήλωσης φυσικά ή νομικά πρόσωπα υποβάλλουν αυτή τη δήλωση στην Τράπεζα της Ελλάδος, εάν συνδέονται υπό οιαδήποτε εκ των αναφερόμενων στη παρ. 2 αυτού του άρθρου ιδιοτήτων με πιστωτικό ίδρυμα της παρ. 1 του ν. 1738/1987 αρμόδιο αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου, εάν συνδέονται υπό οιαδήποτε εκ των αναφερόμενων στη παρ. 2 αυτού του άρθρου ιδιοτήτων με εκδοτική επιχείρηση της παρ. 1 αυτού του άρθρου κατά τα οριζόμενα κατωτέρω.

6. Οι δηλώσεις της προηγούμενης παραγράφου και τα στοιχεία που περιέχουν, δεν είναι απόρρητα.

7. Όποιος παραλείπει την υποβολή δήλωσης ή υποβάλλει εν γνώσει του ελλιπή ή ανακριβή δήλωση τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και με χρηματική ποινή. Στον υπαίτιο επιβάλλεται και στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων διάρκειας ενός έως πέντε ετών. Αν η πράξη τελέσθηκε από αμέλεια, επιβάλλεται φυλάκιση τριών μηνών έως δύο ετών.

8. Η εισαγωγή κεφαλαίων εκ του εξωτερικού αποδεικνύεται μόνο με τα χορηγούμενα παραστατικά τραπεζικά έγγραφα αγοράς συναλλάγματος. Οι αρμόδιες ελεγκτικές αρχές δικαιούνται να λαμβάνουν γνώση των παραπάνω παραστατικών.

9. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών και Δικαιοσύνης ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες των διατάξεων αυτού του άρθρου και ειδικότερα η διαδικασία που απαιτείται για την ακώλυτη διενέργεια του προαναφερόμενου ελέγχου της Τράπεζας της Ελλάδος, την έναντι τρίτων κατοχύρωση του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων και τη διασφάλιση της ελεύθερης εισαγωγής κεφαλαίων εκ του εξωτερικού».

Άρθρο 370 του Ποινικού Κώδικα (όπως προστέθηκε με το άρθρο 3 του ν. 1805/1988.ΦΕΚ Α', 199/31-8-88).

«Όποιος αθέμιτα αντιγράφει, αποτυπώνει, χρησιμοποιεί, αποκαλύπτει σε τρίτον ή οπωσδήποτε παραβιάζει στοιχεία ή προγράμματα υπολογιστών, τα οποία συνιστούν κρατικά, επιστημονικά ή επαγγελματικά απόρρητα ή απόρρητα επιχείρησης του δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Ως απόρρητα θεωρούνται και εκείνα που ο νόμιμος κάτοχός τους, από δικαιολογημένο ενδιαφέρον τα μεταχειρίζεται ως απόρρητα, ιδίως όταν έχει λάβει μέτρα για να παρεμποδίζονται τρίτοι να λάβουν γνώση τους.

Αν ο δράστης είναι στην υπηρεσία του κατόχου των στοιχείων, καθώς και αν το απόρρητο είναι ιδιαίτερα μεγάλης οικονομικής σημασίας, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους.

Αν πρόκειται για στρατιωτικό ή διπλωματικό απόρρητο ή για απόρρητο που αναφέρεται στην ασφάλεια του κράτους, κατά τη παρ. 1 πράξη τιμωρείται κατά τα άρθρα 146 και 147.

Οι πράξεις που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2 διώκονται ύστερα από έγκληση».

Άρθρο 370 Γ του ποινικού Κώδικα (όπως προστέθηκε με το άρθρο 4 του ν.1805/1988).

«Όποιος, χωρίς δικαίωμα, αντιγράφει ή χρησιμοποιεί προγράμματα υπολογιστών, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι έξι μήνες και με χρηματική ποινή εκατό χιλιάδων έως δύο εκατομμυρίων δρχ.

Όποιος αποκτά πρόσβαση σε στοιχεία που έχουν εισαχθεί σε υπολογιστή ή σε περιφερειακή μνήμη υπολογιστή ή μεταδίδονται με συστήματα τηλεπικοινωνιών, εφ' όσον οι πράξεις αυτές έγιναν χωρίς δικαίωμα, ιδίως με παραβίαση απαγορεύσεων ή μέτρων ασφαλείας που είχε λάβει ο νόμιμος κάτοχός τους, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τρεις μήνες ή με χρηματική ποινή τουλάχιστον δέκα χιλιάδων δρχ. Αν η πράξη αναφέρεται στις διεθνείς σχέσεις ή στην ασφάλεια του κράτους, τιμωρείται κατά το άρθρο 148.

Αν ο δράστης είναι στην υπηρεσία του νόμιμου κατόχου των στοιχείων, η πράξη της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται μόνο αν απαγορεύεται ρητά από εσωτερικό κανονισμό ή από έγγραφη απόφαση του κατόχου ή αρμόδιου υπαλλήλου του.

Οι πράξεις των παρ. 1 έως 3 διώκονται ύστερα από έγκληση».

Άρθρο 386 Α του Ποινικού Κώδικα (όπως προστέθηκε με το άρθρο 5 του ν. 1805/1988).

«Απάτη με υπολογιστή

Όποιος με σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον παράνομο περιουσιακό όφελος, βλάπτει ξένη περιουσία, επηρεάζοντας τα στοιχεία υπολογιστή είτε με ορθή διαμόρφωση του προγράμματος είτε με επέμβαση κατά την εφαρμογή του είτε με χρησιμοποίηση μη ορθών ή ελλιπών στοιχείων είτε με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, τιμωρείται με τις ποινές του προηγούμενου άρθρου. Περιουσιακή βλάβη υφίσταται και αν τα πρόσωπα που την υπέστησαν είναι άδηλα. Για την εκτίμηση του ύψους της ζημιάς είναι αδιάφορο αν οι παθόντες είναι ένα ή περισσότερα πρόσωπα».

Άρθρο 30 του Νόμου 1806/1988.

Τροποποίηση της νομοθεσίας για τα χρηματιστήρια αξιών και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ Α' 207/20-9-88).

«Με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών και χρηματική ποινή τιμωρείται όποιος, έχοντας αποκτήσει γνώση εμπιστευτικών πληροφοριών για επιχείρηση με αφορμή μόνιμη ή πρόσκαιρη παροχή υπηρεσιών με οποιαδήποτε ιδιότητα προς επιχείρηση ή για επιχείρηση, χρησιμοποιεί τις πληροφορίες αυτές, είτε ο ίδιος είτε μέσω άλλου προσώπου και αγοράζει ή πωλεί χρηματιστηριακές αξίες των επιχειρήσεων αυτών, για να επιτύχει σημαντικό περιουσιακό όφελος για τον εαυτό του ή τρίτο ή να επιφέρει σημαντική περιουσιακή ζημιά σε τρίτο.

Με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος αποκτά άμεσα ή έμμεσα γνώση εμπιστευτικών πληροφοριών για επιχείρηση από πρόσωπα που είχαν αποκτήσει, κατά τα οριζόμενα στη

προηγούμενη παράγραφο, γνώση των πληροφοριών και τις χρησιμοποιεί εν γνώσει του γεγονότος ότι οι πληροφορίες είναι εμπιστευτικές, είτε ο ίδιος είτε μέσω άλλου προσώπου και αγοράζει ή πωλεί χρηματιστηριακές αξίες της επιχείρησης αυτής, για να επιτύχει σημαντικό περιουσιακό όφελος για τον εαυτό του ή τρίτο ή να επιφέρει σημαντική περιουσιακή ζημιά σε τρίτο.

Αποτελεί επιβαρυντική περίπτωση η τέλεση των πράξεων των παραγράφων 1 και 2 από άτομα που απασχολούνται σε ανώνυμες χρηματιστηριακές εταιρείες στο κεφάλαιο των οποίων μετέχουν τράπεζες ή σε Τράπεζα, μέτοχο τέτοιων εταιρειών.

Εμπιστευτική πληροφορία κατά την έννοια των προηγούμενων παραγράφων είναι η πληροφορία η οποία:

- α) δεν είναι δημοσιευμένη, ούτε έχει με άλλον τρόπο γίνει γνωστή στο κοινό,
- β) έχει συγκεκριμένο χαρακτήρα και αφορά επιχείρηση που οι αξίες της έχουν εισαχθεί στο χρηματιστήριο και
- γ) αν γινόταν γνωστή στο κοινό, θα μπορούσε να επηρεάσει αισθητά την τιμή αυτών των αξιών».

Η υπουργική απόφαση για την άρση του απορρήτου των καταθέσεων όταν διορίζεται

Επίτροπος σε Τράπεζα.

Παρατίθεται αυτούσια η υπ' αριθ. 376/29-11-1988 κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Εμπορίου (ΦΕΚ Β', 864/1-12-88), όπως αυτή κυρώθηκε με τον τελευταίο φορολογικό νόμο, για την άρση του απορρήτου των καταθέσεων σε περίπτωση διορισμού Επιτρόπου σε Τράπεζα:

«Έχοντας υπόψη κλπ, αποφασίζουμε:

Σε περίπτωση ορισμού προσωρινού επιτρόπου ή Επιτρόπου σε Τράπεζα, αίρεται το απόρρητο των καταθέσεων που προβλέπεται από τις κείμενες διατάξεις για καταθέσεις που

έγιναν κατά τη περίοδο στην οποία αναφέρεται ο έλεγχος εφ' όσον έχει ασκηθεί ποινική δίωξη για αδίκημα σχετιζόμενο με τη διοίκηση και τη λειτουργία της τράπεζας και από το οποίο έχει προκληθεί το κοινό αίσθημα.

Στην περίπτωση της προηγούμενης παραγράφου, ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος και κάθε άλλο αρμόδιο όργανο, οφείλει να παραδώσει αμέσως στον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας όλα τα σχετικά στοιχεία τα οποία θα του ζητηθούν.

Η ανακοίνωση οποιουδήποτε από τα στοιχεία, που προκύπτουν από τον έλεγχο της παρ. 1 από τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας, τον προσωρινό Επίτροπο καθώς και από Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος δεν αποτελεί αδίκημα».

Η πιο πάνω απόφαση ισχύει από 19 Οκτωβρίου 1988, που είναι η ημερομηνία διορισμού του προσωρινού Επιτρόπου στην Τράπεζα Κρήτης.

Εξέλιξη και διαμόρφωση της νομοθεσίας περί τραπεζικού απορρήτου στην Ελλάδα.

Το τραπεζικό απόρρητο δημιουργήθηκε εθιμικά και πριν αναγνωριστεί νομοθετικά δοκιμάστηκε επί αιώνες στη καθημερινή τραπεζική πρακτική. Οι τράπεζες, από την εποχή του Πausίωνα στην αρχαία Αθήνα μέχρι την εδραίωση της τραπεζικής λειτουργίας στην Ιταλία και στις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες (κυρίως της Δύσης) πρόβλεψαν ότι το άτομο επιθυμεί να έχει περιμανδρωμένη την περιουσιακή του κατάσταση ως αναπόσπαστο τμήμα της ιδιωτικής του ζωής. Έτσι αναλάμβαναν την υποχρέωση να τηρούν έναντι τρίτων εχεμύθεια ως προς τις καταθέσεις χρηματικών ποσών, πολύτιμων μετάλλων και κοσμημάτων. Έτσι η τήρηση του επαγγελματικού απορρήτου των τραπεζών ενίσχυσε την ανάπτυξη των χρηματοπιστωτικών θεσμών.

Το τραπεζικό απόρρητο στην Ελλάδα αποτέλεσε ιδιόζουσα μορφή του επαγγελματικού απορρήτου. Πριν από το άρθρο 371 του Ποινικού Κώδικα επικρατούσε ασάφεια ως προς το

τραπεζικό επάγγελμα και την αρνητική υποχρέωση εχεμύθειας του τραπεζίτη. Πρέπει να συντρέχει η προϋπόθεση ότι κάποιος βρίσκεται στην ανάγκη να εμπιστευθεί μυστικά του σε έναν άλλο για να περιληφθεί το επάγγελμα που ασκεί αυτός που δέχεται τα μυστικά στην απαγορευτική διάταξη περί απορρήτου, όπως οι κληρικοί, οι δικηγόροι, οι γιατροί κ.λ.π. που αναφέρει ο νόμος.

Στη χώρα μας ο νομοθέτης προσπάθησε να προστατεύσει τις χρηματικές καταθέσεις στις τράπεζες με το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων.

Με τον ιδρυτικό νόμο για το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, το 1909, ο νομοθέτης αισθάνθηκε την ανάγκη να ορίσει το απόρρητο των καταθέσεων σε αυτό με σκοπό την ενθάρρυνση της ροπής προς κατάθεση και ανάπτυξη του νέου αυτού θεσμού. Δέκα χρόνια μετά ρητή διάταξη του Κώδικα Φορολογίας Καθαρών Προσόδων περιελάμβανε: « Αι ενεργούσαι επικαταλλακτικές και τραπεζικές εργασίας ανώνυμοι εταιρείαι δικαιούνται να αρνηθώσι τη παροχήν πληροφοριών σχετικών προς τας παρ' αυτάς καταθέσεις των πελατών των ή τα παραδιδόμενα προς φύλαξη χρεόγραφα και προς πάντα εν γένει λογαριασμόν των πελατών αυτών, εφ' όσον αι πληροφορίες αύται ζητούνται προς τον σκοπό όπως χρησιμεύσωσι δια καθορισμόν του φορολογητέου εισοδήματος των πελατών των»⁵. Αυτή η διάταξη αναγνώρισε την υποχρέωση εχεμύθειας των Τραπεζών που μπορεί να προβληθεί και έναντι των φορολογικών αρχών. Όμως ο νόμος 1641/1919 επέβαλλε στις τράπεζες ορισμένες υποχρεώσεις προς παροχή πληροφοριών και στοιχείων στις φορολογικές αρχές, αδυνατίζοντας με αυτόν τον τρόπο τη πλήρη ισχύ του τραπεζικού απορρήτου.

Στο Νομοθετικό Διάταγμα 953/1942 διατυπώνεται το εξής: «Αι κατά τας διατάξεις του ν.5076 Τράπεζαι δικαιούνται ν' αρνηθέσι την παροχήν πληροφοριών σχετικών προς τας δοσοληψίες των πελατών αυτών. Υποχρεούνται όμως αύται, ως και λοιπαί εταιρείαι, να παρέχωσι τας δια

⁵ Κώδικας Φορολογίας Καθαρών Προσόδων, άρθρο 33, εδάφιο ε'

τους μετόχους και τους δι' ομολογιών δανειστάς αυτών αιτούμενας πληροφορίας των υπό την ιδιότητα του τοιούτου μετόχου ή δανειστού»⁶. Η διατύπωση του ν.δ. υπήρξε ευρύτερη από αυτή του Νόμου 1641/1919, αφού περιελάμβανε όλες τις τραπεζικές εργασίες και καθιέρωνε πλήρη προστασία των συναλλασσομένων με τις τράπεζες έναντι των φορολογικών αρχών. Επόμενο ήταν η γενική υποχρέωση εχεμύθειας των τραπεζών να αλλάξει στα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια γιατί θεωρήθηκε ότι η ρύθμιση που αφορούσε το απόρρητο ήταν αντικοινωνική αφού έθετε φραγμό στο έργο της φορολογικής δικαιοσύνης ιδιαίτερα για αυτούς που πλούτισαν αντικοινωνικά κατά τη διάρκεια της κατοχικής περιόδου.

Με τον αναγκαστικό νόμο 456/1947 οριζόταν ότι κάθε πρόσωπο είχε την υποχρέωση, και μετά από πρόσκληση του οικονομικού εφόρου, να υποβάλει όλα τα στοιχεία και να υποστεί έλεγχο βιβλίων τόσο το ίδιο όσο και οι τράπεζες. Με το άρθρο 13 του ν.δ. 7/1947 είχε θεσπιστεί το δικαίωμα της φορολογικής αρχής να ελέγχει τα βιβλία και στοιχεία των φορολογουμένων και να ζητά πληροφορίες από τις τράπεζες για την επιβολή ειδικού φόρου σε πιστώσεις προς βιομηχανίες.

Επόμενος σκοπός του έλληνα νομοθέτη ήταν να περιορίσει το πεδίο εφαρμογής του απορρήτου των τραπεζών στις καταθέσεις Ταμιευτηρίων και επί προθεσμίας (άρθρο 17. παρ.2 του Αναγκαστικού Νόμου 952/1949). Ο νόμος αυτός, που ήταν τροποποίηση του Α.Ν.953/1942 επικρίθηκε γιατί ενώ περιόριζε τη φοροδιαφυγή αλλά αποτελούσε πλήγμα κατά της πίστης των τραπεζών. Το απόρρητο των καταθέσεων Ταμιευτηρίου και προθεσμίας, όπως νομοθετήθηκε το 1949, παρείχε περισσότερη προστασία στον καταθέτη. Το απόρρητο του τραπεζίτη δεν ίσχυε για τους έμμεσους φόρους εκείνη τη περίοδο γιατί ο Υπουργός των Οικονομικών ανάθετε στους επιθεωρητές να ελέγχουν τα γραφεία και καταστήματα των τραπεζών για να εξακριβωθεί εάν εφαρμοζόταν ο νόμος περί τελών χαρτοσήμου.

⁶ Νομοθετικό Διάταγμα 953/1942 άρθρο 4 παρ.1

Μέχρι τώρα διαφαίνεται ότι ο νομοθέτης προσπαθεί να δείξει την επιβαλλόμενη ευαισθησία για την επικράτηση συνθηκών φορολογικής δικαιοσύνης και κοινωνικής ισότητας και μεριμνά για τη προστασία των καταθέσεων προς όφελος της ελληνικής οικονομίας. Μέχρι την εφαρμογή του Νομοθετικού Διατάγματος 1059/1971 υπήρχε ένα ελάχιστο όριο προστασίας των καταθέσεων που συνέβαλε στη διοχέτευση της αποταμίευσης στο τραπεζικό σύστημα.

Ανάλυση της ισχύουσας νομοθεσίας για το απόρρητο των καταθέσεων.

Στο άρθρο 1 του ν.δ.1059/1971 οι καταθέσεις στις ελληνικές τράπεζες χαρακτηρίζονται ως απόρρητες. Στο άρθρο 2, παρ.1 ο «τραπεζίτης», δηλ. Διοικητές, μέλη των Δ.Σ. ή άλλων συλλογικών οργάνων καθώς και οι υπάλληλοι των τραπεζών τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών αν δώσουν κάποια πληροφορία για καταθέσεις. Η έγκριση ή συναίνεση του καταθέτη δεν είναι ικανές να αναιρέσουν τον αξιόποιο χαρακτήρα της πράξης. Όταν καταδικάζεται κάποιος για παραβίαση του τραπεζικού απορρήτου, το δικαστήριο δεν μπορεί να διατάξει την αναστολή εκτελέσεως της ποινής ούτε τη μετατροπή της σε χρηματική. Όταν ο τραπεζίτης καλεστεί σε δίκη, δεν εξετάζεται για τις απόρρητες καταθέσεις ακόμα και όταν έχει τη συναίνεση του καταθέτη. Επιτρέπεται η παροχή πληροφοριών μόνο έπειτα από αιτιολογημένη απόφαση δικαστηρίου της Ελλάδας εφ' όσον οι πληροφορίες θεωρούνται αναγκαίες για την ανίχνευση και κολασμό αξιόποινων πράξεων, που χαρακτηρίζονται ως κακουργήματα.

Εάν δεν έχει πληρωθεί μια επιταγή, η τράπεζα οφείλει να βεβαιώσει αυτό το γεγονός είτε πάνω στην επιταγή είτε με ξεχωριστό έγγραφο σημειώνοντας την ημέρα που εμφανίστηκε η επιταγή.

Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι απαγορεύεται η παροχή, είτε με εξώδικο είτε ενώπιον δικαστηρίου, πληροφοριών για τις καταθέσεις.

Η διαφορά της νομοθετικής ρυθμίσεως του 1971 από τη διάταξη του επαγγελματικού απορρήτου.

Η διάταξη του άρθρου 1 του ν.δ.1059/1971 ενέχει απαγόρευση αφού η έννοια του απορρήτου έγκειται στο μη ανακοινώσιμο προς τρίτους και το απολύτως μυστικό της καταθέσεως. Την υποχρέωση τηρήσεως του απορρήτου έχουν οι τράπεζες και όχι οι υπάλληλοι τους.

Η διαφορά από το άρθρο 371 του Ποινικού Κώδικα είναι φανερή, αφού υποκείμενο του ποινικού αδικήματος είναι ο νόμιμος φυσικός εκπρόσωπος της τράπεζας, για τη παραβίαση του απορρήτου.

Στο άρθρο 2, παρ.1 ο νομοθέτης ισχυροποιεί την απαγόρευση με την απειλή αυστηρής ποινής κατά των φυσικών εκπροσώπων της τράπεζας, των Δ.Σ. και των τραπεζικών υπαλλήλων, για τη μη τήρηση του απορρήτου των καταθέσεων. Είναι διάταξη με χαρακτήρα δημοσίας τάξης και προσλαμβάνει τη φύση του αναγκαστικού δικαίου.

Στη διάταξη με την οποία το δικαστήριο δεν μπορεί να διατάξει αναστολή της εκτελέσεως της ποινής ούτε μετατροπή της σε χρηματική, ο νομοθέτης απέκλεισε την εφαρμογή ευνοϊκών ποινικών διατάξεων που προβλέπει η ποινική νομοθεσία για τα κοινά εγκλήματα. Έτσι η παραβίαση του απορρήτου συνιστά ιδιώνυμο ποινικό αδίκημα.

Η μαρτυρική κατάθεση θα σήμαινε πληροφόρηση γύρω από το απόρρητο και παράβαση της απαγορευτικής αρχής. Έτσι, με τη παράγραφο 3 του άρθρου 2, κατοχυρώνεται η πιο πάνω απαγόρευση από κάθε σχετική καταστρατήγηση. Εξαίρεση επιτρέπεται με το άρθρο 3 αλλά τέτοια παροχή πληροφοριών μπορεί να γίνει μόνο μετά από ειδικά αιτιολογημένη απόφαση ελληνικού δικαστηρίου εφ' όσον θεωρούνται απόλυτα αναγκαίες προς ανίχνευση και κολασμό αξιόποινων πράξεων, που χαρακτηρίζονται ως κακουργήματα.

Οι νομοθετικές αυτές ρυθμίσεις καθιστούν υπερβολικά άκαμπτη την απαγορευτική αρχή του ν.δ. 1059/1971 και διαμορφώνουν ένα θεσμικό πλαίσιο πολύ αυστηρό σε ότι αφορά το απόρρητο των καταθέσεων στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

Η τροποποίηση της νομοθεσίας περί τραπεζικού απορρήτου το 1988.

Η Τράπεζα της Ελλάδος και ο κατά νόμο αρμόδιος αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου έχουν το δικαίωμα να ελέγχουν τη προέλευση: α) των μέσων χρηματοδότησης των εκδοτικών επιχειρήσεων ημερησίου και περιοδικού τύπου και επιχειρήσεις που ασχολούνται με την ίδρυση ή λειτουργία ραδιοφωνικών ή τηλεοπτικών σταθμών, και β) των χρηματικών μέσων με τα οποία έχουν αποκτηθεί μετοχές ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων που δεν ελέγχονται από το δημόσιο, από μετόχους με ποσοστό μεγαλύτερο του 20% του μετοχικού κεφαλαίου μιας τράπεζας.

Το απόρρητο των καταθέσεων δεν ισχύει έναντι της Τράπεζας της Ελλάδος ως προς την άσκηση ελέγχου για τη τήρηση των νομισματικών κανόνων που διέπουν τη λειτουργία τους.

Οι διατάξεις των άρθρων 2 και 3 του ν.δ. 1059/1971 ισχύουν και ως προς τα όργανα της Τ.Ε. που ασκούν έλεγχο. Επιτρέπεται όμως η αναφορά στοιχείων εφ' όσον αποτελεί αναγκαίο έρεισμα γης αιτιολογίας της πράξης με την οποία επιβάλλεται κύρωση. Καταδίκη κάποιου από τα ελεγκτικά όργανα της κεντρικής τράπεζας για παροχή πληροφοριών γύρω από τις καταθέσεις, συνεπάγεται την άμεση απόλυσή του από τη θέση του.

Σε περίπτωση ανάκρισης ή δίκης ο ανακριτής ή το δικαστήριο υποβάλλει, ανεξάρτητα από τον έλεγχο της Τ.Ε., αίτημα στο διοικητή της για τη διεξαγωγή ελέγχου ύστερα από αιτιολογημένη απόφαση του αρμόδιου δικαστικού συμβουλίου ή δικαστηρίου.

Η έκθεση με τα πορίσματα των ελεγκτικών οργάνων της Τ.Ε. διαβιβάζεται στον ανακριτή ή στο δικαστήριο για να ενημερωθεί η σχετική δικογραφία.

Τα πρόσωπα φυσικά ή νομικά (του άρθρου 40, παρ.2) οφείλουν να υποβάλλουν δήλωση, μια φορά το χρόνο κατά το μήνα Απρίλιο, για τη προέλευση των χρηματικών ή άλλων μέσων

οικονομικών, με τα οποία συμμετέχουν σε εκδοτική επιχείρηση ή ιδιωτικό πιστωτικό ίδρυμα. Υποβάλλεται στην Τ.Ε. και στον αντεισαγγελέα και τα στοιχεία της δεν είναι απόρρητα, προβλέπονται όμως αυστηρές ποινές και στέρηση πολιτικών δικαιωμάτων σ' αυτούς που δεν υποβάλλουν ή την υποβάλλουν με ελλιπή ή ανακριβή στοιχεία.

Η κοινή υπουργική απόφαση για την άρση του τραπεζικού απορρήτου σε εφαρμογή του άρθρου 40 του Νόμου 1806/1988.

Το κείμενο της προαναφερόμενης αποφάσεως της 14ης Οκτωβρίου 1988 (ΦΕΚ Α', 750/14-10-88) έχει ως εξής:

«Οι υπουργοί Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών και Δικαιοσύνης, έχοντας υπόψη το άρθρο 40, παράγραφος 9 του νόμου 1806/8 ΦΕΚ Α'207/88, αποφασίζουμε:

Οι κατά το άρθρο 40 παρ.5 του Ν.1806/1988 δηλώσεις προς τη Τράπεζα της Ελλάδος υποβάλλονται στη Γενική Διεύθυνση Επιθεώρησης Τραπεζών της Τράπεζας.

«Μέσα χρηματοδότησης» ή «χρηματικά μέσα» κατά την έννοια του άρθρου 40 παρ.1 του Ν.1806/1988 είναι όχι μόνο κεφάλαια που ανήκουν κατά κυριότητα στα ελεγχόμενα κατά το νόμο πρόσωπα, αλλά και σε δανειακά κεφάλαια καθώς και κάθε είδους πιστωτικά μέσα.

Κατά τον έλεγχο των κατά το άρθρο 40 παρ. 5 του Ν.1806/1988 δηλώσεων οι αρμόδιες ελεγκτικές αρχές της Τράπεζας της Ελλάδος δικαιούνται να λαμβάνουν γνώση των κάθε φύσεως υφιστάμενων λογαριασμών καταθέσεων των αναφερόμενων στο άρθρο 40 του Ν.1806/1988 προσώπων και ειδικότερα να ελέγχουν τη σύννομη τήρηση και κίνηση (χρέωση - πίστωση) αυτών, καθώς και την ύπαρξη πιστωτικού υπολοίπου των παραπάνω λογαριασμών σε δραχμές είτε σε συνάλλαγμα.

Αν και για τον έλεγχο των δηλώσεων του άρθρου 40 παρ.5 του Ν.1806/1988 επιβάλλεται να εξετασθούν και πράξεις εισαγωγής συναλλάγματος, επιλαμβάνεται η Διεύθυνση Ελέγχου για την

εφαρμογή των συναλλακτικών κανονισμών στην Τράπεζα της Ελλάδος, ύστερα από εντολή του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος.

Κατά τη διενέργεια του προβλεπόμενου από το άρθρο 40 παρ. 8 του Ν.1806/1988 ελέγχου των βάσει της παρ. 5 του άρθρου αυτού δηλώσεων, οι μεν ελεγκτικές αρχές της Τράπεζας της Ελλάδος δικαιούνται να λαμβάνουν γνώση των παραστατικών αγοράς συναλλάγματος (βεβαιώσεις αγοράς συναλλάγματος) που χορηγούνται από τις τράπεζες, οι δε ελεγχόμενοι υποχρεούνται σε επίδειξη των παραπάνω παραστατικών καθώς και σε παροχή κάθε άλλης διευκρινιστικής πληροφορίας, η οποία είναι αναγκαία για την άσκηση του προαναφερόμενου ελέγχου.

Τα ελεγκτικά όργανα κατά τους παραπάνω ελέγχους δεν επεκτείνουν τον έλεγχο αμέσως ή εμμέσως σε λογαριασμούς καταθέσεων προσώπων άλλων από εκείνα, για τα οποία το άρθρο 40 του Ν.1806/1988 αίρει έναντι της Τράπεζας της Ελλάδος το απόρρητο των καταθέσεων.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 14-10-1988».

Κριτική αξιολόγηση της νέας νομοθεσίας για το τραπεζικό απόρρητο.

Το άρθρο αυτό καταρτίστηκε και ψηφίστηκε από τη Βουλή για να αντιμετωπιστεί νομοθετικά το θέμα του ελέγχου στην Τράπεζα Κρήτης.

Η προσθήκη αυτή δίνει την εντύπωση ότι ήρθε να καλύψει κυρίως μια αντικειμενική ανάγκη: να δώσει στα ελεγκτικά όργανα την απαιτούμενη εξουσιοδότηση για την άσκηση ελέγχου επί των τραπεζικών λογαριασμών ενός συγκεκριμένου κύκλου προσώπων.

Σημαντική κρίνεται η παρ. 1 που παρέχει τη δυνατότητα στους ελεγκτές να ελέγχουν τη προέλευση των χρηματικών μέσων με τα οποία έχουν αποκτηθεί μετοχές ελληνικών ιδιωτικών τραπεζών από μετόχους με ποσοστό μετοχικού κεφαλαίου πάνω από 20%. Η παράγραφος 3

τονίζει ότι τα άρθρα 2 και 3 του ν.δ. 1059/1971 ισχύουν και ως προς τα όργανα της Τ.Ε. Θετική κρίνεται και η παράγραφος 4 με την οποία λαμβάνεται πρόνοια για τη διασφάλιση του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων έναντι τρίτων σε μια δίκη ή σε ανάκριση.

Η όλη διατύπωση του άρθρου 40 πάσχει από σοβαρές ελλείψεις. Ιδιαίτερα η παράγραφος 2 αντί να διευρύνει την άρση του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων καταλήγει να έχει αντίθετο αποτέλεσμα.

Επιβάλλεται να διευκρινιστεί ποιοι είναι οι «οι νομισματικοί κανόνες» που διέπουν τη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Τροποποιείται η διάταξη του άρθρου 1 του ν.δ. 1059/1971 αφού εξαλείφεται η λέξη « Ελληνικός » και ότι η γενική διάταξη διαβάζεται πλέον: « Αι καταθέσεις εις τας τράπεζας χαρακτηρίζονται ως απόρρητοι ». Θα πρέπει λογικά το απόρρητο να ισχύει για όλες τις τράπεζες που λειτουργούν στην Ελλάδα και όχι μόνο τις ελληνικές αφού το ελεγκτικό δικαίωμα των Ν.Α. αφορά και αναφέρεται σε όλες τις τράπεζες.

Συνέπειες από τη παραβίαση του απορρήτου των καταθέσεων.

Η παραβίαση του τραπεζικού απορρήτου αποτελεί ποινικό αδίκημα, υπόσταση του οποίου θεμελιώνεται με τη παροχή πληροφοριών και στοιχείων για λογαριασμό καταθέσεων που τηρεί ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο σε ένα τραπεζικό ίδρυμα. Αρκεί να γίνεται με οποιοδήποτε τρόπο η γνωστοποίηση των πληροφοριών αυτών έστω και όχι σε δημόσιο χώρο και ανεξάρτητα αν γίνεται σε ένα ή περισσότερα άτομα. Αρκεί με την ανακοίνωση να γίνεται δήλωση βουλήσεως από τη πλευρά του εκπροσώπου της τράπεζας που απευθύνεται προς τρίτον και με την οποία δίνεται πληροφορία για τη φύση και το περιεχόμενο της κατάθεσης του πελάτη - καταθέτη. Η πράξη είναι αξιόποινη όχι μόνο για τον υπάλληλο, αλλά και για τον τρίτο, ο οποίος

χρησιμοποιεί τη δήλωση και γίνεται αναγκαίος συνεργός που επιδίωξε προκαταβολικά τη παραβίαση ή την επικαλέστηκε μετά.

Ο νόμος απαγορεύει τη γνωστοποίηση πληροφοριών, γύρω από τη κατάθεση σε μία τράπεζα, σε τρίτους γιατί με τις καταθέσεις επιδιώκεται σκοπός που εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον. Αποδοκιμάζεται έτσι η μέσω κοινοποίησης προς τρίτον ή τρίτους παραβίαση του απορρήτου των καταθέσεων στις τράπεζες και λοιπά πιστωτικά ιδρύματα. Για αυτό είναι άκυρη τόσο η μονομερής δήλωση του παραβάτη εκπροσώπου ή υπαλλήλου της τράπεζας, όσο και κάθε άλλη ενέργεια του παραβάτη που οδηγεί στο ίδιο αποτέλεσμα, δηλ. στη παραβίαση του απορρήτου.

Η παραβίαση του απορρήτου των καταθέσεων δημιουργεί αδικοπρακτική ευθύνη και για τη τράπεζα. Με την υπαίτια παραβίαση υπάρχει παράνομη πράξη που θεμελιώνει για μεν την τράπεζα ευθύνη από αδικοπραξία, για τον καταθέτη αξίωση αποζημίωσης προς αποκατάσταση της θετικής ζημιάς που προήλθε από τη παραβίαση. Ένα παράδειγμα είναι η αποκάλυψη στοιχείων του λογαριασμού καταθέσεων μιας επιχείρησης με προσωρινό πρόβλημα ρευστότητας, με αποτέλεσμα να επισπεύδεται η ικανοποίηση και των μη ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων των δανειστών της με αναγκαστικά μέσα, όπως προσημειώσεις. Από την αποκάλυψη στοιχείων του λογαριασμού καταθέσεως δεν θα κλονιζόταν η πίστη και η εμπορική της φήμη και οι πιστωτές της θα πληρώνονταν κανονικά, γιατί δεν θα επηρεαζόταν η λειτουργία και η πώληση των προϊόντων της.

Η απαγόρευση κοινοποίησης πληροφοριών δεν αναφέρεται μόνο όταν ο τραπεζικός υπάλληλος απασχολείται στη τράπεζα αλλά η υποχρέωση εχεμύθειας παραμένει και αν συνταξιοδοτηθεί, παραιτηθεί, απολυθεί κλπ. Η ευθύνη του παραβάτη δεν επεκτείνεται και στην ίδια τράπεζα σ' αυτήν τη περίπτωση.

Η κοινοποίηση γεγονότος γνωστού ή πληροφοριών που ο τραπεζικός υπάλληλος έμαθε από σχέσεις ή επαφές εξωτραπεζικές δεν συνιστά παραβίαση απορρήτου.

Η ευθύνη που μπορεί να προκύψει για τον παραβάτη είναι αφ' ενός ποινική αφ' ετέρου αστική που μπορεί να είναι συμβατική, εκεί που στη σύμβαση κατάθεσης χρηματικής ισχύει η ρήτρα εχεμύθειας, εξωσυμβατική σε περίπτωση που η παράβαση συγκεντρώνει τα στοιχεία του παράνομου και της υπαιτιότητας και προσυμβατική σε περίπτωση που τα αποκαλυφθέντα στοιχεία είχαν γίνει γνωστά κατά το στάδιο των διαπραγματεύσεων ανεξάρτητα αν δεν καταρτίστηκε τελικά η σύμβαση. Υπάρχει και η πειθαρχική ευθύνη και η οποία επιβάλλεται με βάση τις ειδικές ρήτρες που περιλαμβάνονται στη σύμβαση πρόσληψης ή στους εσωτερικούς κανονισμούς της τράπεζας.

Ο καταθέτης έχει το δικαίωμα να καταγγείλει τη σύμβαση χρηματικής κατάθεσης αν παραβιαστεί το απόρρητο ακόμα και αν αφορά προθεσμιακές καταθέσεις.

Τέλος, η τράπεζα ευθύνεται και για όργανα ή υπαλλήλους της με σχέση εξαρτήσεως μ' αυτήν ή που είναι εκπρόσωποί της.

Σε ποιους απαγορεύεται και σε ποιους επιτρέπεται η γνωστοποίηση του απορρήτου των καταθέσεων.

Γενικά απαγορεύεται η παροχή πληροφοριών γύρω από τις τραπεζικές καταθέσεις σε κάθε πρόσωπο που δεν έχει δικαίωμα να λάβει γνώση των στοιχείων του λογαριασμού. Η τήρηση του απορρήτου των καταθέσεων επιβάλλεται και απέναντι του Δημοσίου και των δημοσίων, δημοτικών ή κοινοτικών αρχών, ν.π.δ.δ. και οργανισμών δημοσίου δικαίου.

Δεν πρέπει, όμως, να ερμηνεύεται με τρόπο στενό το ποιος είναι ο «τρίτος». Ο κληρονόμος κατάθετη κοινού λογαριασμού, για παράδειγμα, μπορεί να πληροφορηθεί τα στοιχεία του λογαριασμού. Επίσης επιτρέπεται η παροχή πληροφοριών σε νόμιμο ή ειδικό πληρεξούσιο του καταθέτη.

Η νομοθεσία δεν απαγορεύει τη γνωστοποίηση στοιχείων του λογαριασμού καταθέσεων και σε άλλα άτομα με δικαίωμα να γνωρίζουν τις υποθέσεις του καταθέτη, όπως οι ομόρρυθμοι εταίροι μιας Ο.Ε., σε ότι αφορά τις καταθέσεις του νομικού προσώπου της εταιρείας, τα όργανα της πτωχευτικής ομάδας ως προς τις καταθέσεις του προσώπου που κηρύσσεται σε πτώχευση. Η τράπεζα δεν έχει το δικαίωμα, επικαλούμενη το τραπεζικό απόρρητο, να αρνηθεί στο σύνδικο πελάτη της να δώσει πληροφορίες γύρω από το λογαριασμό του σ' αυτήν.

Τρίτοι, δεν θεωρούνται και τα πρόσωπα που έχουν το δικαίωμα, κατά την εκτέλεση των υπηρεσιακών τους καθηκόντων να πληροφορούνται για τις καταθέσεις άλλων. Αυτά τα πρόσωπα είναι τα ελεγκτικά όργανα της Τ.Ε., οι προϊστάμενοι των δημοσίων υπεύθυνων για καταθέσεις σε τράπεζες από το Δημόσιο, τα ν.π.δ.δ. ή τους δημοσίους οργανισμούς. Αυτά, όμως, τα πρόσωπα έχουν την υποχρέωση να τηρήσουν το απόρρητο.

Πότε κάμπτεται η αρχή του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων.

Υπάρχουν περιπτώσεις στη νομοθεσία, και ειδικά στο χώρο της ποινικής και φορολογικής δικαιοσύνης, στις οποίες υποχωρεί η υποχρέωση τήρησης του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων και έτσι η γνωστοποίηση, σε τρίτους, στοιχείων από λογαριασμούς παύει να θεωρείται παράνομη.

Δεν είναι παραβίαση η παροχή στοιχείων από τις τράπεζες γύρω από τις καταθέσεις πελατών τους, εφ' όσον κρίνονται απαραίτητες, με αιτιολογημένη απόφαση ελληνικού δικαστηρίου, για την ανίχνευση και τιμωρία κακουργημάτων.

Η άσκηση ποινικής δίωξης δεν αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση εφαρμογής της προηγούμενης διάταξης, που μπορεί να εφαρμοστεί και κατά τη διάρκεια προκαταρκτικής εξέτασης, αρκεί τα εγκλήματα να έχουν γίνει στην Ελλάδα και να είναι κακουργήματα.

Δικαιολογούνται και άλλες παρεκκλίσεις από την αρχή τήρησης του απορρήτου των καταθέσεων έναντι των διωκτικών ή ανακριτικών αρχών της ποινικής δικαιοσύνης. Στην αντίθετη

περίπτωση θα προκαλούσε τεράστιες δυσχέρειες στο έργο των αρχών και θα δυσκόλευε, εάν δεν αχρήστευε, υπέρμετρα την αποκάλυψη, πρόληψη και τιμωρία αξιόποινων πράξεων. Η διενέργεια πολλών εγκληματικών πράξεων θα ενισχυόταν χάρη στην άκαμπτη εφαρμογή του τραπεζικού απορρήτου αφού θα συγκαλυπτόταν και θ' αποκρύπτονταν πιο εύκολα. Τα τραπεζικά όργανα θα κινδύνευαν να χαρακτηριστούν συμμετοχοί εγκληματικών πράξεων και θα καταντούσαν νόμιμοι αυτουργοί αποδοχής και διάθεσης προϊόντων εγκλήματος και καταδολίευσης δανειστών.

Η υπεροχή των συμφερόντων της δικαιοσύνης ευνοεί κάμψη του απορρήτου των καταθέσεων και επιβάλλει την αναγνώριση μεγαλύτερης έκτασης εξαιρέσεων.

Υπάρχει η γνώμη κατά την οποία ο νομοθέτης δεν σκοπούσε με το νόμο του 1971 να καθιερώσει σχεδόν απόλυτα απαραβίαστο απόρρητο ακόμα και στον ποινικό χώρο. Άλλωστε η νομοθεσία μας περιλαμβάνει περιπτώσεις στις οποίες η άρνηση μαρτυρίας γύρω από τις τραπεζικές καταθέσεις μπορεί να αποδυναμωθεί. Όταν σε μια συγκεκριμένη περίπτωση η διαφύλαξη του απορρήτου εμφανίζεται ως εξαιρετικά δυσμενής για ένα πρόσωπο, τότε μπορεί να συγχωρεθεί η παραβίαση του απορρήτου, χωρίς να επέρχονται νομικές συνέπειες.

Διαπιστώνεται ότι η ποινική νομοθεσία, άρθρο 32 Π.Κ., δεν αποκλείει την ύπαρξη περιπτώσεων στις οποίες είναι επιτρεπτή η παράβαση από τραπεζοϋπάλληλο της υποχρέωσης αρνήσεως μαρτυρίας σε πολιτική ή ποινική δίκη για θέματα καταθέσεων, όταν αυτός διατρέχει τον κίνδυνο πειθαρχικής ή ποινικής δίωξης. Για να είναι όμως επιτρεπτή αυτή η παραβίαση, πρέπει να συντρέχει αδυναμία αποδείξεως ή θεμελιώσεως της αλήθειας με άλλον τρόπο.

Το πιο πρόσφατο παράδειγμα άρσης σχετικά με την διακρίβωση κακουργημάτων είναι η εφαρμογή και στην Ελλάδα της Κοινοτικής Οδηγίας σχετικά με την καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος (Money Laundering Directive 91/308/EC) που εισήχθη με το νόμο

2331/95 και περιέχει μία καινοτομία που βρίσκεται σε αντίθεση με τα ως τώρα ισχύοντα στο δίκαιο του απορρήτου⁷.

Σύμφωνα με τη παράγραφο 10 του άρθρου 4 αυτού του νόμου: Κάθε πιστωτικό ίδρυμα ή χρηματοπιστωτικός οργανισμός οφείλει να ορίσει ένα διευθυντικό στέλεχος, στο οποίο τα άλλα διευθυντικά στελέχη και οι υπάλληλοι θα αναφέρουν κάθε συναλλαγή που θεωρούν ύποπτη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και κάθε γεγονός του οποίου λαμβάνουν γνώση λόγω της υπηρεσίας τους και το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει ένδειξη εγκληματικής δραστηριότητας.

Επίσης την ίδια υποχρέωση έχει και κάθε υπάλληλος της Αρμόδιας Αρχής, καθώς και κάθε άλλο πρόσωπο που είναι επιφορτισμένο με τη διενέργεια ελέγχου σε πιστωτικό ίδρυμα, αν κατά την άσκηση των καθηκόντων του υποπέσουν στην αντίληψή του γεγονότα τα οποία ίσως να αποτελούν ένδειξη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα.

Δεν απαιτείται άδεια των αρχών ή εισαγγελική παραγγελία κατά τη διάρκεια προδικασίας ή κύριας δίκης για την άρση του απορρήτου αλλά αυτή αντλεί τη νομιμοποίησή της από το Σύνταγμα βάσει των προβλεπόμενων στο άρθρο 106, παρ.2 για την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος και την καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος. Για το λόγο αυτό, οι πληροφορίες και τα στοιχεία χρησιμοποιούνται μόνο σε δίκες που αφορούν εγκληματική δραστηριότητα ή νομιμοποίηση εσόδων από τέτοια δραστηριότητα, διαφορετικά κάθε πληροφορία που διακινείται θα προσβάλλει το δικαίωμα στο απόρρητο και γεννά υποχρέωση αποζημίωσης ως πράξη παρανόμως τελεσθείσα. Όμως δύσκολα θεμελιώνεται ευθύνη του πιστωτικού ιδρύματος ή των φορέων του γιατί για να θεωρηθεί η πράξη άδικη ή αντισυνταγματική και να συνεπάγεται τη σχετική ευθύνη θα πρέπει να υπάρχει έλλειψη καλής πίστης από μέρους τους (Παρ.15 αρ.4 Ν.2331/95).

⁷ Άρθρο της Σοφίας Παραρά «Συνταγματικές Διαστάσεις του Τραπεζικού Απορρήτου», Δελτίο Ένωσης Ελλ. Τραπεζών, Γ' τριμηνία 1996

Καθιερώνονται, με το άρθρο 12 του Ν. 1916/1990, σχετικές διατάξεις για την άρση του τραπεζικού απορρήτου για την προστασία της κοινωνίας από το οργανωμένο έγκλημα σύμφωνα με τις οποίες: Κατά τη διάρκεια ανάκρισης που ενεργείται για εγκλήματα του παρόντος αίρεται με διάταξη του αρμόδιου ανακριτή το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων και λογαριασμών του κατηγορούμενου και τα ποσά αυτών δεσμεύονται. Κατά την προανάκριση μπορεί να διαταχθεί η άρση του απορρήτου των τραπεζικών τοποθετήσεων και λογαριασμών του κατηγορούμενου και να δεσμευτούν τα ποσά αυτών με σύμφωνη γνώμη του αντιεισαγγελέα του Αρείου Πάγου.

Επίσης, κατά το άρθρο 6 του Ν.2145/93: Αν κατά τη διάρκεια προκαταρκτικής εξέτασης, προανάκρισης ή ανάκρισης για οποιοδήποτε έγκλημα προκύψουν υπόνοιες για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, το δικαστικό συμβούλιο μπορεί μετά από πρόταση του εισαγγελέα ή αίτηση του ανακριτή να διατάξει με ειδικώς αιτιολογημένο βούλευμα την εκ μέρους οποιουδήποτε πιστωτικού ιδρύματος ή χρηματοδοτικού οργανισμού, παροχή κάθε πληροφορίας, έστω και απόρρητης, ή αποδεικτικού στοιχείου με το όνομα και την κίνηση λογαριασμού, κατάθεση χρημάτων ή παροχή οποιωνδήποτε υπηρεσιών, που κατά την κρίση του συμβουλίου ενδέχεται να σχετίζονται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα.

Οι φορολογικές αρχές μπορούν να ζητούν τη βοήθεια των τραπεζών υπό τη μορφή παροχής πληροφοριών για διερεύνηση των συναλλαγών και των οικονομικών δυνατοτήτων των πελατών τους. Όμως το απόρρητο των καταθέσεων μπορεί να προταθεί και απέναντι των φορολογικών αρχών. Οι τράπεζες έχουν το δικαίωμα από το νόμο να αρνηθούν τη παροχή πληροφοριών για τις χρηματικές καταθέσεις των πελατών τους χωρίς να εξαρτάται από τη παροχή συναινέσεως του καταθέτη.

Σύμφωνα με το άρθρο 111, παρ.1 και 3 του ν.δ. 118/1973 «περί φορολογίας προικίων, κληρονομιών, δωρεών και κερδών από λαχεία», έγινε απόκλιση από την αρχή του απορρήτου.

Οι τράπεζες πρέπει να δηλώσουν στον αρμόδιο Οικονομικό Έφορο μέσα σε ένα μήνα από το άνοιγμα κοινού λογαριασμού, μερικά στοιχεία γύρω από αυτόν και τους δικαιούχους. Στην περίπτωση αυτή κάμπτεται το απόρρητο των καταθέσεων. Αλλά όμως ισχύει το φορολογικό απόρρητο για τον Οικονομικό Έφορο που τον δεσμεύει στη μη αποκάλυψη των φορολογικών στοιχείων ή των δηλώσεων των φορολογούμενων.

Στην ποινική επιστήμη υπάρχει διάσταση απόψεων για το εάν η συναίνεση του καταθέτη αίρει ή όχι το άδικο της παραβίασεως του επαγγελματικού αλλά και τραπεζικού απορρήτου. Η διατύπωση του άρθρου 2, παρ.3 του ν.δ. 1059/1971 διαφοροποιεί το ισχύον καθεστώς και επιτείνει τη διχογνωμία ως προς τι εφαρμόζεται σε κάθε περίπτωση. Η τελευταία διάταξη προστατεύει ποινικά κάθε είδους επαγγελματικού απορρήτου και όχι μόνο το τραπεζικό και έτσι επεκτείνεται το καθήκον της εχεμύθειας και στους τραπεζικούς.

Σύμφωνα με το άρθρο 92 του νόμου 2238/94, Φ.Ε.Κ.151, για τη διασφάλιση των συμφερόντων του Δημοσίου σε περίπτωση φοροδιαφυγής αναστέλλεται έναντι του Δημοσίου το τραπεζικό απόρρητο των καταθέσεων ή λογαριασμών ή του περιεχομένου των θυρίδων του φορολογουμένου σε τράπεζες ή άλλα πιστωτικά ιδρύματα και δεσμεύεται το 50% των καταθέσεων ή του περιεχομένου των θυρίδων.

Σύμφωνα με την παράγραφο 10 του άρθρου 8 Ν.2386/96, Φ.Ε.Κ.43 τα παραπάνω μέτρα λαμβάνονται και για τον πρόεδρο και Διευθύνοντα σύμβουλο της Ανώνυμης Εταιρείας, καθώς και για τον διαχειριστή της Ε.Π.Ε. και των προσωπικών εταιρειών.

Τα μέτρα των δύο προηγούμενων εδαφίων καταλαμβάνουν και τους κοινούς λογαριασμούς.

Για ποιες τράπεζες στην Ελλάδα ισχύει το απόρρητο των καταθέσεων.

Σύμφωνα με το «γράμμα του νόμου» το απόρρητο των καταθέσεων ισχύει μόνο για τις ελληνικές τράπεζες. Κύριο επιχείρημα αυτής της άποψης είναι ότι αν ο νομοθέτης ήθελε να

συμπεριλάβει και τις ξένες που λειτουργούν στην Ελλάδα με υποκαταστήματα, δεν υπήρχε λόγος να αναφερθεί μόνο στις ελληνικές.

Κατά την ίδια άποψη η ρύθμιση αυτή ανταποκρίνεται στο σκοπό του νομοθέτη που ήταν η παροχή προστασίας, εύνοιας και ενίσχυσης στις ελληνικές τράπεζες. Συνεπώς μόνο με αυτές είναι κατοχυρωμένο το απόρρητο των καταθέσεων.

Υπάρχει όμως και η αντίθετη γνώμη που υποστηρίζει ότι το απόρρητο των τραπεζικών καταθέσεων ισχύει γενικά για τις χρηματικές καταθέσεις σε όλες τις τράπεζες, ελληνικές και ξένες. Υπέρ αυτής της άποψης προβάλλεται το επιχείρημα όπως είναι η επίκληση του άρθρου 4 του Αστικού Κώδικα που επιβάλλει ίση μεταχείριση και ίση απόλαυση δικαιωμάτων στην Ελλάδα στους Έλληνες και στους ξένους. Υπέρ αυτής της άποψης συνηγορεί και το γεγονός ότι το απόρρητο αποσκοπεί στη προστασία των καταναλωτών και όχι των τραπεζών. Για αυτό δεν κρίνεται ορθή η διάκριση μεταξύ ελληνικών και ξένων τραπεζών αφού οι καταθέτες είτε είναι Έλληνες είτε είναι κάτοικοι Ελλάδος. Ακόμη τα καταστήματα των ξένων τραπεζών ιδρύονται και λειτουργούν βάση της ελληνικής νομοθεσίας και των κανόνων που θέτουν οι ελληνικές νομισματικές αρχές. Αυτό σημαίνει ότι σε γενικές αρχές οι ξένες τράπεζες υπόκεινται στους ίδιους κανόνες ως προς τη συγκέντρωση και αξιοποίηση των καταθέσεων.

Όταν θεσπίστηκε ο νόμος για το απόρρητο των καταθέσεων εγκαταστάθηκαν στη χώρα μας οι περισσότερες τράπεζες που λειτουργούν και σήμερα με αρκετά ικανοποιητικούς όρους. Έτσι γίνεται δύσκολα πιστευτό ότι ο νομοθέτης επιδίωξε να ενθαρρύνει την ανάπτυξη μόνο των ελληνικών τραπεζών, ξεχωρίζοντας τις ξένες που στη πλειοψηφία τους ήταν Αμερικάνικες.

Το απόρρητο των καταθέσεων σε κοινό λογαριασμό.

Σύμφωνα με το άρθρο 111, παρ.1 του Κώδικα Φορολογίας Κληρονομιών, δωρεών, προικών και κερδών από λαχεία », οι τράπεζες πρέπει να δηλώσουν στον αρμόδιο Οικονομικό Έφορο μέσα σε ένα μήνα από το άνοιγμα κοινού λογαριασμού, τον τόπο διαμονής των καταθετών, το

ονοματεπώνυμο και τη κατοικία καθώς και τη χρονολογία του ανοίγματος του λογαριασμού. Πριν από κάθε ανάληψη χρημάτων από τέτοιο λογαριασμό, ο αναλήπτης οφείλει να βεβαιώσει υπεύθυνα ότι οι άλλοι συγκύριοι του λογαριασμού βρίσκονται στη ζωή ή απεβίωσαν. Σε περίπτωση θανάτου ενός από τους δικαιούχους, οι τράπεζες έχουν την υποχρέωση, μέσα σε 15 μέρες από τη γνωστοποίηση του θανάτου, να αποστείλουν στον Οικονομικό Έφορο της διαμονής τους πίνακα των ποσών και αξιών που υπήρχαν την ημέρα θανάτου.

Από το σκοπό που επιδιώκει ο νομοθέτης συνάγεται ότι, για λόγους δημοσίου συμφέροντος θεσπίστηκε η άρση του απορρήτου έναντι του Οικονομικού Εφόρου. Με τη διπλή υποχρέωση των τραπεζών ο νόμος αίρει το απόρρητο και τις απειλούμενες ποινικές κυρώσεις, γιατί η παραπάνω ειδική διάταξη επικρατεί στην εφαρμογή της έναντι των γενικών διατάξεων περί τραπεζικού απορρήτου.

Η άρση του τραπεζικού απορρήτου τίθεται αποκλειστικά και μόνο έναντι της φορολογικής αρχής και όχι για τρίτους. Έναντι τρίτων υποχρεούνται και οι φορολογικές αρχές, οι οποίες κωλύονται από το νόμο στην ανακοίνωση του περιεχομένου των καταθέσεων προς τρίτους, αφού αποτελεί ιδιωτικό απόρρητο και περιήλθε σε γνώση του εφόρου λόγω της ιδιότητάς του και χάρη του υπηρεσιακού καθήκοντος που απορρέει από το επάγγελμά του.

Παρατηρείται ότι η διάταξη αυτή είναι ατελής νόμος γιατί δεν καθιερώνει κυρώσεις για τη παράλειψη της τήρησης της υποχρέωσης προς ανακοίνωση στον Οικονομικό Έφορο του περιεχομένου της καταθέσεως. Στην περίπτωση αυτή δεν μπορεί να εφαρμοστεί η διάταξη του άρθρου 371 Π.Κ. σε βάρος της τράπεζας, γιατί πρόκειται για παραβίαση ιδιωτικού απορρήτου, καθ' όσον ο Οικονομικός Έφορος ενεργεί στα πλαίσια ασκήσεως της δημόσιας εξουσίας του ενώ από τη πλευρά τράπεζας, η παράλειψη της υποχρέωσης δεν αποτελεί παραβίαση του απορρήτου που να προϋποθέτει θετική πράξη.

Στον κοινό λογαριασμό μπορεί να τεθεί πρόσθετος όρος, σύμφωνα με τον οποίο σε περίπτωση θανάτου ενός από τους συνδικαιούχους του λογαριασμού, η κατάθεση θα περιέλθει αυτοδικαίως στους λοιπούς επιζώντες, χωρίς φόρο κληρονομιάς ή άλλο τέλος χωρίς να εκτείνεται και στους κληρονόμους και του τελευταίου δικαιούχου. Έτσι συνάγεται ότι το Δημόσιο δεν έχει φορολογική αξίωση κατά του επιζήσαντα συνδικαιούχου.

Κάθε συγκαταθέτης δικαιούται να αναλάβει μέρος ή όλο το ποσό του λογαριασμού χωρίς τη συγκατάθεση ή σύμπραξη των άλλων, ενώ η τράπεζα δεν μπορεί να αρνηθεί την όλη παροχή στον επιζώντα.

Σε περίπτωση θανάτου ενός από τους συγκαταθέτες, η τράπεζα σωστά αρνείται να αποστείλει «πίνακα ποσών και αξιών» γιατί τηρεί το απόρρητο δεδομένου ότι το Δημόσιο στερείται και έννομης προστασίας. Με το θάνατο όμως και του τελευταίου συνδικαιούχου ο λογαριασμός περιέρχεται στους κληρονόμους του οι οποίοι υπόκεινται σε φόρο κληρονομιών στο ποσό του λογαριασμού. Στη περίπτωση αυτή και μόνο αίρεται το απόρρητο και τράπεζα υποχρεώνεται να γνωστοποιήσει το περιεχόμενο του συγκεκριμένου λογαριασμού.

Κατά το άρθρο 3 του ν. 5638/1932 δεν επιτρέπεται η διάθεση της κατάθεσης κοινού λογαριασμού με πράξη εν ζωή ή αιτία θανάτου, οι κληρονόμοι δεν έχουν δικαίωμα πάνω στη κατάθεση. Απαγορεύεται και η διάθεση της κατάθεσης του κοινού λογαριασμού όταν γίνεται από ένα μόνο συγκαταθέτη προς άλλον ή τρίτον και δεν είναι δυνατή η κατάρτιση έγκυρης σύμβασης δωρεάς. Ο νόμος επιτρέπει τη σύναψη δωρεάς μεταξύ συζύγων και ο έφορος έχει έννομο συμφέρον να ζητήσει άρση του απορρήτου ενώ η τράπεζα έχει την υποχρέωση να γνωστοποιήσει τον κοινό λογαριασμό.

Το τραπεζικό απόρρητο είναι προσωποπαγές δίκαιο και η απόσβεσή του επέρχεται με το θάνατο του τελευταίου συγκαταθέτη του λογαριασμού. Για αυτό η τράπεζα, μετά το θάνατό του,

δεν δεσμεύεται από το απόρρητο και μπορεί να ανακοινώσει στους κληρονόμους του το περιεχόμενο της κατάθεσης στο λογαριασμό, καθώς και στον Οικονομικό Έφορο.

Σε περίπτωση θανάτου μόνιμου κατοίκου του εξωτερικού (μαζί ναυτικοί και εργάτες του εξωτερικού) που είναι κάτοχος κοινού λογαριασμού καταθέσεων σε συνάλλαγμα ο συνδικαιούχος που μένει μόνιμα στο εσωτερικό μπορεί να διατηρεί αυτό το λογαριασμό χωρίς να μπορεί να καταθέτει άλλα ποσά.

Το τραπεζικό απόρρητο δεν ισχύει προς βλάβη του δικαιούχου λογαριασμού καταθέσεως. Για αυτό το λόγο τυχόν επίκληση του απορρήτου εναντίον του κληρονόμου είναι παράνομη. Με το θάνατό του, οι κληρονόμοι του γίνονται δικαιούχοι της καταθέσεως αυτομάτως και αυτοδικαίως.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Οι τράπεζες έχουν σαν κύρια εργασία την εμπορία χρήματος. Ένα μεγάλο μέρος των κεφαλαίων που συγκεντρώνονται στις τράπεζες προέρχεται από τις καταθέσεις. Όταν κάποιος καταθέτει ένα χρηματικό ποσό στην τράπεζα επιθυμεί να έχει κάποια πρόσοδο για αυτόν αλλά και την οικογένειά του. Αυτή η πρόσοδος είναι ο τόκος που προσφέρει η τράπεζα στον αποταμιευτή για να τον προσελκύσει να καταθέσει τις αποταμιεύσεις του σε αυτήν.

Μεγάλο μέρος των καταθέσεων οι τράπεζες το τοποθετούν παραγωγικά, δηλαδή τοποθετούν τα κεφάλαια που συγκεντρώνουν από τις αποταμιεύσεις σε χορηγήσεις. Μπορούν κάποιες επιχειρήσεις αλλά και ιδιώτες να προσφύγουν στις τράπεζες για να καλύψουν κάποιες ανάγκες τους σε ρευστό και να πάρουν δάνειο. Οι τράπεζες, για να εξασφαλίσουν ότι θα πάρουν τα χρήματά τους πίσω, με επιπλέον κάποιο τόκο για να καλύψουν τα λειτουργικά τους έξοδα, εξετάζουν τις αιτήσεις που γίνονται από τον κάθε ενδιαφερόμενο και ανάλογα αν έχουν τις προϋποθέσεις, τους χορηγείται το δάνειο.

Στο πλαίσιο της «καλής πίστης» που προσφέρουν οι τράπεζες στους πελάτες τους, είναι υποχρεωμένες να τηρούν το απόρρητο των καταθέσεων. Έτσι δεν μπορούν να προσφέρουν οποιαδήποτε πληροφορία πάνω σε καταθέσεις εκτός από τους άμεσα ενδιαφερόμενους που είναι οι ίδιοι οι καταθέτες αλλά και οι κληρονόμοι τους. Σε αντίθετη περίπτωση έχουν ποινικές ευθύνες απέναντι στους καταθέτες τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ◆ Δελτίο ένωσης ελληνικών τραπεζών Τεύχος 19 Γ τριμηνίας 1988.
- ◆ Δελτίο ένωσης ελληνικών τραπεζών Τεύχος 20 Δ´ τριμηνίας 1988.
- ◆ Δελτίο ένωσης ελληνικών τραπεζών Τεύχος 7 Γ τριμηνίας 1996
- ◆ Πρόγραμμα Τραπεζικών Εργασιών Εμπορικής Τράπεζας.
- ◆ Λογιστική και Ελεγκτική των Εμπορικών Τραπεζών του Εμμανουήλ Σακέλλη.